
YUNUS

YUNUS

Kurtuluş Rab'den Gelir

Kerem Koç

VIA
CHRISTUS
YAYINLARI

VIA CHRISTUS YAYINLARI

Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol San. Sit.
No 81/87, Topkapı, İstanbul, Türkiye
<https://viachristus.com>
yayinlar@viachristus.com

Yunus

Yazar: Kerem Koç

© 2014, Rev. Kerem Koç

ISBN: 978-605-4684-52-6

GDK Yayın No: 227

Sertifika No: 16231

Sürüm: yunus@master-6b3d3c6*

URL: <https://yayinlar.viachristus.com/yunus>

Editörü: Alper Günay

Düzeltili: Ferah Yagnaliyeva

Genel Okuma: Hakan Güven

Kapak: Gökhan Talas

Dizgi: Caleb MacLennan

Bu kitapta kullanılan tüm Kutsal Kitap ayetleri, aksi belirtmedikçe, Kutsal Kitap Türkçe Yeni Çeviri'den alınmıştır. Kutsal Kitap © The Bible Society in Turkey (Kitab-ı Mukaddes Şirketi), The Translation Trust (Yeni Yaşam Yayınları), 2001, 2008. Tüm yayın hakları Kitabı Mukaddes Şirketi'yle Yeni Yaşam Yayınları'na aittir ve izin ile kullanılmıştır.

Dağıtım: Bu PDF yerel kiliselerin kullanabilmeleri için çift yönlü basıma uygun bir şekilde hazırlanmıştır ve Via Christus Hizmetleri'nin internet sitesinde ücretsiz yayınlanmaktadır.

İçindekiler

Önsöz	9
Yunus Kitabı	13
1. Yunus Kitabı Hakkında	17
2. Büyük Bir Fırtına	25
3. Büyük Bir Balık	39
4. Büyük Bir Şehir	49
5. Büyük Bir Lütuf	57
6. Büyük Bir Kurtarıcı	65
7. Ninova'ya Ne Oldu?	71
Haritalar ve Resimler	75
Kaynakçalar	79

Buse'ye...

*Kelimelerin açıklayabileceğinden çok daha fazla minnettarım
Tanrı'ya; Sergin, desteğin ve dostluğun için...*

Önsöz

Bu kitabın temelleri 2011 yılının sonunda, bir sonraki yıl vaaz edeceğim konuları düşünmeye başlamamla atıldı. Bir peygamber olarak Yunus'un isteksiz ve isyankâr tavırları, Tanrı'nın ona olan merhameti ile diğer uluslara karşı tutumu, beni bu kitabı yazmaya yönlendirdi. Böylelikle 2012'nin Ekim ayında, Pazar ve Çarşamba günlerini kapsayan beş haftalık bir vaaz ve ders çalışması yaptık. Vaaz notlarımı hazırlarken her zamankinden farklı olarak, kitabın ayetleri hakkında yapılmış yorumları, ileri sürülen görüşleri, önemli sözleri ve kendi düşüncelerimi bir deftere not ettim. Vaaz serisi bittiğinde elimdeki tüm notları ileride bir yorum kitabına dönüştürebilmek için yeniden düzenledim. Küçük bir kitapçık olarak basmayı planladığım bu notları tekrar gözden geçirip üzerinde çalıştıkça yapmak istediğim şeyin sandığım kadar kolay olmayacağını daha iyi kavramaya başladım.

Bu yüzden 2014 yılının ilk günlerinden itibaren aşağı yukarı üç buçuk ay sürecek yoğun bir çalışma sürecine girdim. Notları neredeyse baştan sona yeniden düzenledim ve eklemeler yaptım. Bir yazardan çok okur olduğumu fark ettiğim bu yoğun sürecin sonunda şu an elinizde tuttuğunuz bu kitap ortaya çıktı. En büyük arzum, kitabımın Tanrı'nın kilisesine bereket sağlaması ve esenlik getirmesidir.

Kitabın tarzı konusunda bir iki noktayı atlamadan geçemeyeceğim. Kitabı, daha iyi anlaşılabilir ve herkes yararlanabilir diye yalın bir dille yazdım. Kendi yorumumun dışında, birçok yerde teolog, yazar ve pastörlerden alıntılar yaparak kitap konusundaki diğer yorumları da göstermek istedim. Cümlelerin kolay anlaşılır olmasına dikkat ederken, çok yaygın kullanılmayan ve güncelliğini yitirmeye başlayan sözcükler yerine, güncel olanları kullanmayı tercih ettim. Daha sonra editörümle birlikte bu cümleler ve sözcüklerin üzerinden geçtik, birçok yerde değişiklik ve düzeltmeler yaptık. Ayrıca kitapta referans gösterilen ayetlerin içeriğini dipnot olarak da ekledik. Böylece okuyucunun belirtilen ayete kolay bir şekilde ulaşabilmesine yardımcı olmak istedik. Paragraf aralarında bıraktığımız boşluklar sayesinde okuyucunun metni kolayca takip edebilmesini ve buralara küçük notlar alabilmesini amaçladık.

Özetlemek gerekirse amacımız okuması kolay, akıcı, dipnotlar sayesinde okumayı kesintiye uğratmayacak bir kitap ortaya çıkarmaktı. Kitap aynı zamanda okuyucunun kafasında doğabilecek sorulara cevap verebilmeli ve ruhsal anlamda gelişimine katkıda bulunabilmeliydi. Bunu başarıp başaramadığımıza ise okuyucu karar verecek.

Bu kitabın basım masraflarını üstlenen Rab'deki değerli kardeşlerime, yazım aşamasında göstermiş oldukları sabır ve teşviklerinden ötürü aileme,

Topluluk içinde küçük bir çatışmaya dönüşmesine rağmen kapak seçimi konusundaki yardımlarından ve bu kitabın yazılması için desteklerinden dolayı Antalya Protestan Kilisesi'ne,

Yazdıklarımı düzeltip düzenleyen, beni olduğumdan daha iyi gösteren editörüm ve kadim dostum Alper Günay'a,

Defalarca, yılmadan ve sıkılmadan kitabı okuyup, hataları bulan Hakan Güven'e,

Uzun süre adımı bile duymak istemeyecek olan grafik tasarımcımız Gökhan Talas'a,

Kitap basıma girmeden önce taslak üzerinde ayrıntılı bir inceleme yapıp görüş ve eleştirilerini ileten, ayrıca sayısız dilbilgisi hatalarımı düzelten Hanspeter Tiefenbach ve Ken Wiest Ağabeylerime,

Bu kitapta emekleri olan değerli pastörler Carl Kaiser, John L., Yavuz Kapusuz ve Engin Duran'a ve kitabı okuyup fikir bildiren birçok değerli kardeşime,

Kaynakçaları hazırlarken işleri fazlasıyla yavaşlatmasına karşın, teşvik ve yardımlarından dolayı oğlum Kaya Koç'a,

İnanılmaz sabrı, desteği ve kitaptaki emeği için eşim Buse Koç'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Duam, bu küçük kitabın birçoklarına bereket olmasıdır.

Mesih'in doluluğundan lütuf üzerine lütuf sizlerin olsun...

Rev. Kerem Koç

11 Şubat 2014, Antalya

Yunus Kitabı

Bölüm 1

RAB bir gün Amittay oğlu Yunus'a, "Kalk, Ninova'ya, o büyük kente git ve halkı uyar" diye seslendi, "Çünkü kötülükleri önüme kadar yükseldi." Ne var ki, Yunus RAB'bin huzurundan Tarşış'e kaçmaya kalkıştı. Yafa'ya inip Tarşış'e giden bir gemi buldu. Ücretini ödeyip gemiye bindi, RAB'den uzaklaşmak için Tarşış'e doğru yola çıktı. Yolda RAB şiddetli bir rüzgar gönderdi denize. Öyle bir fırtına koptu ki, gemi neredeyse parçalanacaktı. Gemiciler korkuya kapıldı, her biri kendi ilahına yalvarmaya başladı. Gemiye hafifletmek için yükleri denize attılar. Yunus ise teknenin ambarına inmiş, yatıp derin bir uykuya dalmıştı. Gemi kaptanı Yunus'un yanına gidip, "Hey! Nasıl uyursun sen?" dedi, "Kalk, tanrına yalvar, belki halimizi görür de yok olmayız." Sonra denizciler birbirlerine, "Gelin, kura çekelim" dediler, "Bakalım, bu bela kimin yüzünden başımıza geldi." Kura çektiler, kura Yunus'a düştü.

Bunun üzerine Yunus'a, "Söyle bize!" dediler, "Bu bela kimin yüzünden başımıza geldi? Ne iş yapıyorsun sen, nereden geliyorsun, nerelisin, hangi halka mensupsun?" Yunus, "İbrani'yim" diye karşılık verdi, "Denizi ve karayı yaratan Göklerin Tanrısı RAB'be taparım." Denizciler bu yanıt karşısında dehşete düştüler. "Neden yaptın bunu?" diye sordular. Yunus'un RAB'den uzaklaşmak için kaçtığını biliyorlardı. Daha önce onlara anlatmıştı. Deniz gittikçe kuduruyordu. Yunus'a, "Denizin dinmesi için sana ne yapalım?" diye sordular. Yunus, "Beni kaldırıp denize atın" diye yanıtladı, "O zaman sular durulur. Çünkü biliyorum, bu şiddetli fırtınaya benim yüzümden yakalandınız." Denizciler karaya dönmek için küreklere asıldılar, ama başaramadılar. Çünkü deniz gittikçe kuduruyordu. RAB'be seslenerek, "Ya RAB, yalvarıyoruz" dediler, "Bu adamın canı yüzünden yok olmayalım. Suçsuz bir adamın ölümünden bizi sorumlu tutma. Çünkü sen kendi istediğini yaptın, ya RAB." Sonra Yunus'u kaldırıp denize attılar, kuduran deniz sakinleşti. Bu olaydan ötürü denizciler RAB'den öyle korktular ki, O'na kurbanlar sundular, adaklar adadılar. Bu arada RAB Yunus'u yutacak büyük bir balık sağladı. Yunus üç gün üç gece bu balığın karnında kaldı.

Bölüm 2

Yunus balığın karnından Tanrısı RAB'be şöyle dua etti: "Ya RAB, sıkıntı içinde sana yakardım, Yanıtladın beni. Yardım istedim ölümler diyarının bağrından, Kulak verdin sesime. Beni engine, denizin ta dibine fırlattın. Sular sardı çevremi. Azgın dalgalar geçti üzerimden. 'Huzurundan kovuldum' dedim, 'Yine de göreceğim kutsal tapınağımı.' Sular boğacak kadar kuşattı beni, Çevremi enginler sardı, Yosunlar dolaştı başıma. Dağların köklerine kadar battım, Dünya sonsuza dek sürgülendi arkamdan; Ama, ya RAB, Tanrım, Canımı sen kurtardın çukurdan. Soluğum tükenince seni andım, ya RAB, Duam sana, kutsal tapınağına erişti. Değersiz putlara tapanlar, Vefasızlık etmiş olurlar. Ama şükranla kurban sunacağım sana, Adağımı yerine getireceğim. Kurtuluş senden gelir, ya RAB!" RAB balığa buyruk verdi ve balık Yunus'u karaya kustu.

Bölüm 3

RAB Yunus’a ikinci kez şöyle seslendi: “Kalk, Ninova’ya, o büyük kente git ve sana söyleyeceklerimi halka bildir.” Yunus RAB’bin sözü uyarınca kalkıp Ninova’ya gitti. Ninova öyle büyük bir kentti ki, ancak üç günde dolaşılabilirdi. Yunus kente girip dolaşmaya başladı. Bir gün geçince, “Kırk gün sonra Ninova yıkılacak!” diye ilan etti. Ninova halkı Tanrı’ya inandı. Oruç ilan ederek büyüğünden küçüğüne hepsi çula sarındı. Ninova Kralı olanları duyunca, tahtından kalkıp kaftanını çıkardı; çula sarınarak küle oturdu. Ardından Ninova’da şu buyruğu yayımladı: “Kral ve soyluların buyruğudur: Hiçbir insan ya da hayvan –ister sığır, ister davar olsun– ağzına bir şey koymayacak, otlamayacak, içmeyecek. Bütün insanlar ve hayvanlar çula sarınsın. Herkes var gücüyle Tanrı’ya yakararak kötü yoldan, zorbalıktan vazgeçsin. Belki o zaman Tanrı fikrini değiştirip bize acır, kızgın öfkesinden döner de yok olmayız.” Tanrı Ninovalılar’ın yaptıklarını, kötü yoldan döndüklerini görünce, onlara acıdı, yapacağını söylediği kötülükten vazgeçti.

Bölüm 4

Yunus buna çok gücenip öfkelenmişti. RAB’be şöyle dua etti: “Ah, ya RAB, ben daha ülkemdeyken böyle olacağını söylemedim mi? Bu yüzden Tarşış’e kaçmaya kalkıştım. Biliyordum, sen lütfeden, acıyan, tez öfkelenmeyen, sevgisi engin, cezalandırmaktan vazgeçen bir Tanrı’sın. Ya RAB, lütfen şimdi canımı al. Çünkü benim için ölmek yaşamaktan iyidir.” RAB, “Ne hakla öfkeleniyorsun?” diye karşılık verdi. Yunus kentten çıktı, kentin doğusundaki bir yerde durdu. Kendisine bir çardak yaptı, gölgesinde oturup kentin başına neler geleceğini görmek için beklemeye başladı. RAB Tanrı Yunus’un üzerine gölge salacak, sıkıntısını giderecek bir keneotu sağladı. Yunus buna çok sevindi. Ama ertesi gün şafak sökerken, Tanrı’nın sağladığı bir bitki kurdu keneotunu kemirip kuruttu. Güneş doğunca Tanrı yakıcı bir doğu rüzgarı estirdi. Yunus başına vuran güneşten bayılmak üzereydi. Ölümü dileyerek, “Benim için ölmek yaşamaktan iyidir” dedi. Ama Tanrı, “Keneotu yüzünden öfkelenmeye hakkın var mı?” dedi. Yunus, “Elbette hakkım var, ölesiye öfkeliyim” diye karşılık verdi. RAB, “Keneotu bir gecede çıktı ve bir gecede yok oldu” dedi, “Sen emek vermediğin, büyütmediğin bir keneotuna acıyorsun da, ben Ninova’ya, o koca kente acımayayım mı? O kentte sağını solundan ayırt edemeyen yüz yirmi bini aşkın insan, çok sayıda hayvan var.”

01

Yunus Kitabı Hakkında

Kutsal Yazılar'ın tümü Tanrı esinlemesidir ve öğretmek, azarlamak, yola getirmek, doğruluk konusunda eğitmek için yararlıdır. — 2. Timoteos 3:16

Yazar

Yunus kitabı tarih boyunca çok tartışılan, üzerinde çeşitli fikirler yürütülen isteksiz ve isyankâr bir peygamberin yaşamından kısa bir bölümü anlatır. Yunus, İbranice'de güvercin anlamına gelmektedir ve Matthew Henry bu konuda, “Tanrı'nın peygamberleri ve halkı için çok uygun bir isim, bizler de güvercin gibi zararsız olmalıyız”¹ demiştir. Bununla beraber güvercin çok zeki bir hayvan değildir² ve zaman zaman akılsızca davranışlarda bulunabilmektedir. Yunus Peygamber'in hayatı ele alındığında, aslında ironik bir durum ortaya çıkmaktadır. Güvercin gibi zararsız bir tutum sergilemesi gereken peygamber, yine bir güvercin gibi hikmetsizce davranışlarda bulunmuştur. Peygamber Yunus'un doğum yerinin İsa Mesih'in büyüdüğü Nasıra kentine birkaç kilometre uzaklıkta olan Get-Hefer ve babasının isminin Amittay³ olduğu dışında yaşamı hakkında pek bir bilgi bulunmamaktadır. Kutsal Kitap'taki hikâyesi kısadır. Yunus kitabında, Yunus'un ismi dışında hiç kimsenin adının geçmiyor olması peygamberin taşıdığı önemi gösterir.

Bilgiler çok açık olmasa da birçok teolog, Yunus kitabının peygamberin kendisi tarafından yazıldığı hakkında hemfikirdir. Buna rağmen adı bir yazar olarak kitapta belirtilmemiştir. Yazarın kim olduğu tam olarak bilinemesi de, bu kitabın Yunus Peygamber hakkında ayrıntılı bilgiyi sağlayan tek kaynak olduğu kuşkusuzdur. İbrani kültüründe birçok peygamberin kendilerinden üçüncü tekil kişi olarak bahsetmesi ve Yunus'un karakteri hakkındaki ayrıntılı bilgi, Yunus'un hem kitabın ana karakteri hem de yazarı olma ihtimalini yükseltmektedir. Yunus, her ne kadar kısa peygamberler⁴ diye bilinen listede yer alsın da, adı en çok bilinen peygamberler arasındadır. İsa Mesih dahi onun hizmetinden söz etmiştir.

Tarih

Yunus'un, 2. Yarovam zamanında⁵ İsrail'in Kuzey Krallığı'nda yaşamış ve Tanrı sözünü duyurmuş olduğu sanılır.

Yahuda Kralı Yoaş oğlu Amatsya'nın krallığının on beşinci yılında Yehoaş oğlu Yarovam Samiriye'de İsrail Kralı oldu ve kırk bir yıl krallık yaptı. Yarovam RAB'bin gözünde kötü olanı yaptı ve Nevat oğlu Yarovam'ın İsrail'i sürüklediği günahlardan ayrılmadı. İsrail'in Tanrısı RAB'bin, kulu Gat-Heferli Amittay oğlu Yunus Peygamber

1. Henry, M. Commentary on the Whole Bible: Isaiah to Malachi. Vol IV, s. 1297.

2. Efrayim bön, akılsız bir güvercin gibi, ya Mısır'ı yardıma çağırıyor, ya Asur'a gidiyor. Hoşea 7:11

3. Amittay; İbranice'de 'gerçek' ya da 'doğru olan' anlamına gelir. (Kohlenberger/Mounce Concise Hebrew-Aramaic Dictionary of the Old Testament)

4. Eski Antlaşma'nın son 12 kitabına isimleri verilen peygamberler, küçük peygamberler diye de bilinmektedir.

5. Bu dönemin İ.Ö. 793–753 yılları civarında olduğu düşünülmektedir.

aracılığıyla söylediği söz uyarınca, Yarovam Levo-Hamat'tan Arava Gölü'ne kadar İsrail topraklarını yeniden ele geçirdi. — 2. Krallar 14:23–25

2. Krallar 14'te bahsedilen Peygamber Yunus ile Yunus kitabında adı geçen peygamberin baba adları bile aynıdır. Bu durum bahsi geçen iki kişinin aynı kişi olup olmadığı konusunda akıllarımızda oluşabilecek herhangi bir kuşkuyla yer bırakmaz. Buna dayanarak kitabın İ.Ö. 8. yüzyılda yazılmış olduğundan şüphe duyulmamalıdır.

Tema

Kitabın teması, “Merhametli Tanrı sadece kendi halkına değil, ona düşman olan uluslara da kurtuluş getirir” cümlesiyle özetlenebilir. Çünkü Tanrı, Yunus aracılığıyla sadece İsrail'e değil, aynı zamanda denizcilere ve Ninova halkına da kurtuluş sağlamıştır. Bununla beraber, Yunus'un isyankâr tavrına karşı Tanrı'nın lütfu da hikâyenin önemli ve yinelenen noktalarından biridir.

Kitabın Doğası

Yunus kitabının yorumu konusunda teologlar görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Bu görüş farklılıklarının temelini oluşturan konu ise Yunus'un gerçek biri olup olmadığı ve bahsi geçen hikâyenin bir mit mi, bir benzetme mi, bir alegori mi, yoksa gerçek bir yaşam öyküsü mü olduğu ile ilgilidir. Acaba bu kitap gerçek bir yaşam öyküsü değil de, bir mit, bir benzetme ya da bir alegori olabilir mi? Genellikle kahramanlık öykülerine dayalı ve ağızdan ağza aktarılan, anlatıcıya da bağlı olarak zamanla değişime uğrayan söylencelere mit denir. Mitler genellikle çok tanrılı dönemlerdeki olağanüstü kahramanlıkları ve olayları konu alır. Yunus'un hikâyesinin estetiksel biçimi nedeniyle, Yunus kitabının mit olma ihtimali üzerinde durulmuş ise de, hikâyenin genelinde mitsel anlatım kurgusu görülmemektedir. Başka bir görüş kitabın alegori olduğu yönündedir. Alegori, bir düşünce veya kavramın bir varlık ya da nesneyle somutlaştırılarak anlatılmasını ifade etmektedir. Benzetmeler de buna benzer bir anlatım tarzına sahiptir ve amacı genellikle ahlâksal bir fikri ya da ruhsal bir gerçeği bir öykü gibi sunmaktır. Ancak Yunus kitabı, alegori ve benzetmeler kadar ayrıntıdan yoksun ve kısa değildir.

Yunus tarihi bir karakterdir ve gerçekten yaşamıştır. Babasının adı ve memleketi bilinmektedir. İsrail'de peygamberlik etmiştir. Tarih boyunca Yahudiler'in Yunus kitabını gerçek bir hikâye olarak kabul etmiş olması da Yunus'un gerçekliği konusunda önemli bir kanıttır. Bununla beraber, Yunus kitabının tarihsel bir hikâye olduğuna inanmayan yorumcular da ciddi savlar ileri sürmüştür. Balığın karnında bir insanın yaşamasının mümkün olmadığı, Yunus'un dilini bilmediği bir kentte vaaz etmesinin düşünülemeyeceği ve hatta Ninova'nın tövbesinin Kutsal Kitap dışında hiçbir yazıt ya da kayıta bulunmaması gibi iddialar buna örnek gösterilebilir. Tüm iddialara rağmen, Yunus'un tarihi gerçekliği ve hizmeti konusundaki veriler bu kitabın gerçek bir hikâye olduğuna dair yeterli kanıt sunmaktadır.

Her şeyden önemlisi, İsa Mesih, Yunus'tan bahsederken ondan balık tarafından yutulmuş gerçek bir insan olarak söz etmiştir. Hatta bu olaya bağlı olarak Ninova kentinin yargı günündeki durumunu da açıklamıştır. Bunun içindir ki, İsa Mesih'i Rab ve kurtarıcısı olarak kabul eden herkesin, Yunus'un gerçekten yaşamış bir peygamber olduğunu ve hikâyede anlatılan her şeyin doğru olduğunu kabul etmesi gerekmektedir. Kutsal Yazılar, Yunus kitabının gerçek bir hikâye olduğunu net bir şekilde kanıtlamaktadır.

Genel Bakış

Yunus kitabı, içinde bir balık ögesinin yer aldığı hikâyelerle kıyaslandığında, gerçekliği ve önemi nedeniyle diğerleri arasından hemen sıyrılır. Edebi bir metin olarak okunabilir ise de yazılma amacı bu değildir. Edebi metinler bir kurguya, insanın hayal gücüne ve yaratıcılığına dayanmaktadır. Oysa Yunus kitabında anlatılanlar bir hayal gücünün ürünü değil, Tanrı'nın Ruhu ile esinlenmiş, birebir yaşanmış gerçeklerdir. Öyle ki, bu durum Yunus'un tarih boyunca ilgi odağı olmasını sağlamıştır. Yunus kitabı, Mellville'nin Moby Dick'inden de, Hemingway'ın Yaşlı Balıkçı ve Deniz'inden de, Collodi'nin Pinokyo'sundan da çok daha eskidir ve tarih boyunca birçok sanatçıya esin kaynağı olmuştur. Raphael, Doré, Michelangelo, Rembrandt bunlardan yalnızca birkaçıdır.

Yunus'un hikâyesi, bir balığın yutmasından ve balığın karnında geçen üç günden ibaret değildir. Çünkü hikâye Tanrı'ya, onun merhametine, lütfuna ve sonsuz sevgisine odaklanır. Başka bir deyişle, Yunus kitabı Tanrı'nın günaha karşı lütfunu, isyankârlığa karşı merhametini ve çaresizliğe karşı kurtarışını resmeder.

Yunus, tüm uluslara olan bereketi İbrahim'le yapılan antlaşma⁶ ile almış olan Tanrı halkının bir örneği olarak önümüzdedir. Peygamberliksel mesaj, Yunus'un böyle bir berekete karşı koyma temasının etrafında dönmektedir. — David Barker⁷

Eski Antlaşma kitaplarında Tanrı'nın yargılayan, Yeni Antlaşma kitaplarında ise merhametli bir karakteri olduğunu ileri süren görüşlere cevap olarak, Tanrı'nın diğer uluslara olan merhametini anlatan harika bir kitaptır bu. Kitap okuyucusuna, “Sizler kötü yürekli insanlar ve çaresiz günahkârlar olabilirsiniz ama Tanrı her şeye egemen, muhteşem bir kurtarıcıdır” diye haykırmaktadır.

Ayetleri ayrıntılı olarak incelemeden önce, kitabın genel fikrinin daha iyi kavranabilmesi için kısa bir özetini yapmak yararlı olacaktır.

İlk bölümde Tanrı, Yunus'u İsrail halkının büyük düşmanı, çağının en acımasız ve güçlü krallıklarından biri olan Asur'un Ninova kentine göndermek ister. Amacı

6. RAB Avram'a, “Ülkeni, akrabalarını, baba evini bırak, sana göstereceğim ülkeye git” dedi, “Seni büyük bir ulus yapacağım, seni kutsayacak, sana ün kazandıracığım, bereket kaynağı olacaksın. seni kutsayanları kutsayacak, seni lanetleyeni lanetleyeceğim. Yeryüzündeki bütün halklar senin aracılığıyla kutsanacak.” Yaratılış 12:1–3

7. Barker, D. “Old Testament Survey.”

Ninova halkını günahlarından döndürmektir. Bu çağrışı Asur'a götürmesi gereken kişi ise Yunus'tur. Fakat Yunus, Tanrı'nın bu çağrısından rahatsızlık duyarak Ninova'ya gitmeyi reddeder ve bir gemiye atlayarak tam ters istikamette bulunan Tarşış kentine doğru yola çıkar. Tanrı bunun üzerine bir fırtına çıkarır ve gemide bulunan herkes korku içinde kendilerini kurtarması için ilahlara dua eder. Bu fırtınanın neden başlarına geldiğini öğrenmeye çalışan denizciler, durumun Yunus'tan kaynaklandığını öğrenir ve Yunus'un önerisiyle onu denize atmaya karar verirler. Böylece Yunus denizin ortasında ölüme terk edilir. Yunus'un denize atılmasıyla birlikte deniz yatışır, fırtına diner. Büyük bir rahatlama duyan denizciler, kendilerini kurtaran Rab'be kurbanlar sunup adaklar adar ve yollarına devam ederler. Tanrı ise denizde ölmek üzere olan Yunus'u yutması için bir balık sağlar.

İkinci bölüm, Yunus'un balığın karnında yaptığı duayı ele alır. Yüreğini Rab'be açan Yunus, üç gün sonra balık tarafından karaya kusulur. Genellikle bu bölüm Yunus'un balıktan kurtulmak için ettiği dua olarak yorumlansa da, aslında bu dua Yunus'un boğulmak üzereyken yapmış olduğu duadır. Balık, Tanrı'nın yargısından çok merhametini resmeder. Tanrı, Yunus'u bu üç günlük süreçte yerine getirmesi gereken görev için hazırlamıştır.

Rab, Yunus'a ilk bölümde olduğu gibi üçüncü bölümde de seslenir. Bu çağrışı alan peygamber kalkıp Ninova'ya gider ve kentin kırk gün sonra yıkılacağını vaaz eder. Bunu duyan Ninova Kralı, korkuya kapılarak tüm halkın tövbe etmesini buyurur ve halk dua, oruç ve tapınmayla Tanrı'nın önüne gelir.

Dördüncü bölüm, Yunus'un Ninova halkının tövbesine içerlemesi ile başlar. Tanrı'nın lütfeden, tez öfkelenmeyen bir Tanrı olduğunu bildiğinden dolayı bu ulusa da her halükârda acıyacağını düşünen Yunus, bu duruma ölümü dileyecek kadar öfkelenir. Bunun üzerine kentten çıkıp kendisine bir çardak kurar ve uzaktan olacakları seyretmeye başlar. Bu sırada Tanrı, Yunus'a onu güneşten koruyacak bir keneotu sağlar. Fakat ertesi gün Tanrı keneotuna bir bitki kurdu gönderir ve bu kurt bitkiyi kemirerek onu kurutur. Gölgeden yoksun kalan ve sıcaklığın etkisiyle bunalan Yunus, bu duruma çok öfkelenir ve Tanrı'ya canını alması için yakarır. Tanrı, tüm kitabı özetleyecek şekilde ona, "Sen emek vermediğin, büyütmediğin bir keneotuna acıyorsun da, ben Ninova'ya, o koca kente acımayayım mı? O kentte sağını solundan ayırt edemeyen yüz yirmi bini aşkın insan, çok sayıda hayvan var" diye cevap verir.

Bu sözler Tanrı'nın Asur'a olan merhametini, günahlara karşı sabrını göstermektedir. Hatalarımıza, isyanlarımıza, şikâyet ve hoşnutsuzluklarımıza rağmen bizi kayıran bir Tanrı'nın resmidir bu. Tanrı yalnızca kendi halkı olan İsrail'e değil, sahte ilahlara tapan Ninova halkına da merhamet etmek istemektedir. Buna tezat olarak, hizmetine çağırdığı peygamberi ona karşı açıkça itaatsizlik etmiştir. Ninova halkı tövbe edip günahlarından dönerken, Yunus kendi halkına zulmeden bu ulusun Tanrı'ya dönmesinden hiç hoşnut olmamıştır.

Kitap, aslında her birimizin birer Yunus olduğunu göstermektedir! Yaşamımız boyunca sürekli Tanrı'dan kaçmakta ve benliğin tutkularının peşinden gitmekteyiz. Buna rağmen, Tanrımız bolca döktüğü lütfu ile bizi yalnızca ölüm çukurundan kurtarmakla kalmamış, aynı zamanda birçok dünyasal sıkıntıdan da kurtarmıştır ve hâlen kurtarmaktadır. Bir yorumcunun dediği gibi, “Tanrı hiçbir şey yapmaya zorunlu değildir. Rüzgârı göndermeyebilirdi ama gönderdi. Balığı Yunus’u yutması için hazırlamayabilirdi ama hazırladı. Onu balığın ağzından kurtarmayabilirdi ama kurtardı. Tanrı kesinlikle ona ikinci bir fırsat vermek zorunda değildi ama verdi.” Bu sevgi, lütuf ve merhamet nedeniyle Rab’den her zaman hoşnutluk duymalı ve yaşamımızı onun yönlendirmesine izin vermeliyiz.

Kitabın Ana Hatları

BÖLÜM 1

- Tanrı’nın Çağrısı ve Yunus’un Kaçışı – 1:1–3
- Tanrı Fırtına Gönderiyor – 1:4–7
- Denizciler ve Yunus – 1:8–12
- Denizciler ve Tanrı – 1:13–16
- Tanrı’nın Yanıtı – 1:17

BÖLÜM 2

- Yunus’un Duası – 2:1–9
- Tanrı’nın Yanıtı – 2:10

BÖLÜM 3

- Tanrı’nın Çağrısı ve Yunus’un İtaati – 3:1–3a
- Yunus’un Vaazı ve Ninova’nın Tövbesi – 3:3b-9
- Tanrı’nın Yanıtı – 3:10

BÖLÜM 4

- Yunus’un Öfkesi – 4:1–3
- Tanrı’nın Yanıtı – 4:4
- Tanrı’nın Merhameti ve Cezası – 4:5–6
- Yunus’un Öfkesi – 4:7–9
- Tanrı’nın Yanıtı – 4:10–11

02

Büyük Bir Fırtına

RAB kendi sözünün dinlenmesinden hoşlandığı kadar yakmalık sunulardan, kurbanlardan hoşlanır mı? İşte söz dinlemek kurbandan, sözü önemsemek de koçların yağlarından daha iyidir. — 1. Samuel 15:22

Yunus Kitabı Hakkında

1:1–2 | RAB bir gün Amittay oğlu Yunus’a, “Kalk, Ninova’ya, o büyük kente git ve halkı uyar” diye seslendi, “Çünkü kötülükleri önüme kadar yükseldi.”

İlk iki ayette Tanrı’nın, Peygamber Yunus ile doğrudan iletişime geçtiği görülmektedir. Kutsal Kitap’taki birçok peygamber gibi Yunus da Tanrı tarafından bir çağrı almıştır. Rab, bu çağrı ile Yunus’a bir görev vermiş ve ondan Asur kenti Ninova’ya gitmesini ve orada halkı tövbeye davet etmesini istemiştir.

Kitapta Tanrı’nın, Ninova halkını yargıladığını ve cezalandırma aşamasına geçmeden hemen önce ona son bir fırsat tanıdığı görülmektedir. Başka bir deyişle, Tanrı Ninova’ya “Seni yargıladım ve suçlu buldum” demektedir. Bunun için Tanrı, vereceği ceza öncesi Ninova halkına son bir kez seslenmek istemekte ve bunu da Yunus aracılığıyla yapmayı planlamaktadır.

Ninova, Asur Krallığı’nın en büyük ve en önemli kentiydi. Ninova’nın, o dönemde dünyanın en büyük kenti olduğunu düşünen birçok tarihçi vardır. Yeruşalim’in yaklaşık 1000 kilometre kuzeydoğusunda bulunan şehir bugünkü Irak sınırları içindedir. Çapının ve surlarının kilometrelerce uzunlukta olduğunu bildiğimiz bu kent, büyüklük olarak bugün için bile orta ölçekli bir yerleşim yeri kadardır. Kentin uzun yıllar krallığın başkenti olarak kaldığı da bilinmektedir.

İsrail tarihine baktığımızda, Yunus’un çağrısında bir sıradışılık olduğu görülmektedir. Çünkü o zamana dek birçok peygamber ait oldukları İsrail halkına hizmet etmiş ve Tanrı’nın çağrısını genellikle kendi halklarına iletmişlerdir. Yunus’un çağrısı ise İsrail halkına değil, Ninova halkına yöneliktir. Bunun dışındaki bir diğer sıradışılık ise, Asur’un o dönemde İsrail’in can düşmanı olmasından kaynaklanmaktadır. Öyle ki, İsraililer Asurlular’a karşı büyük bir nefret duymaktaydı.

1:3 | Ne var ki, Yunus RAB’bin huzurundan Tarşış’e kaçmaya kalkıştı. Yafa’ya inip Tarşış’e giden bir gemi buldu. Ücretini ödeyip gemiye bindi, RAB’den uzaklaşmak için Tarşış’e doğru yola çıktı.

Ayette görüldüğü gibi, Tanrı’nın bu beklenmedik çağrısına Yunus daha da beklenmedik bir yanıt vermiştir. Ninova’ya doğru yola çıkması gerekirken güneybatıya, Ninova’nın tam ters istikametine doğru yol almaya başlamıştır. Yunus’un ilk durağı bir kıyı kenti olan Yafa’dır ve burada hemen kendisine Tarşış’e giden bir gemi bulmuştur. Yunus’un, Rab’bin çağrısından büyük bir hoşnutsuzluk duyduğu, onun emrini yerine getirmekten

kaçındığı görülmektedir. Öyle ki, bir peygamber olmasına rağmen bu yolla Rab'be açıkça itaatsizlik etmektedir.

Yunus, Rab'bin huzurundan Tarışış'e kaçmaya kalkışmıştır. Cümlelerin İbranice'sine baktığımızda, "Rab'bin huzurundan" kelimeleri Türkçe'dekinin aksine iki kere kullanılmıştır. Çünkü Rab'bin huzurunda olmak ya da onun huzurundan uzaklaşmak kavramı İsrail kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. Yunus bu ayetlerde Tanrı'nın konut kurduğu İsrail'den kaçmakta, böylece Tanrı'dan ruhsal ve fiziksel olarak uzaklaşmaktadır. O dönemde İsrail halkı, Tanrı'nın kendisine vaat ettiği topraklarda yaşamakta, Tanrı da bu halk ile yaptığı antlaşma gereği onların arasında yaşamaktaydı.¹ Bu nedenle Yunus'un kaçıışı, Tanrı'ya karşı bir isyan niteliği taşımaktadır. Öyle ki, Yunus artık hem vatanından, hem halkından, hem de Rab'binden ayrı düşmüştür.

Yunus'un isyan etmesinin başlıca nedeni, Tanrı'nın kendi halkını bırakıp İsraililer'in düşmanı olan Asurlular'a yönelmiş olmasıdır. Yunus, Tanrı'nın Asurlular'a bir mesaj iletmek istemesini kabullenemediği için bu planın bir parçası olmak istemiyordu.

İsrail halkının Asurlular'ı düşman olarak görmesi Asur'un acımasızlığı, saldırgan ve yayılcı devlet politikası ile ilgilidir. Asurlular, tutsak aldıkları kişilere acımasızca işkence etmekteydi ve işkence konusunda tüyler ürperten korkunç yöntemler geliştirmişlerdi. Bunlardan biri, insanları çöle götürerek boyunlarına kadar kuma gömmek ve dillerine mil geçirerek güneşin altında acı ve susuzluktan ölmelerini beklemektir. Bir Asur kralı yapmış olduğu savaşlardan biri ile ilgili olarak şöyle demektedir: "Hayatta kalan birçok askeri yakaladım. Bazılarının kollarını ve ellerini kestim, diğerlerininse burunlarını, kulaklarını, ellerini ve ayaklarını... Birçok askerin gözlerini oydu. Bedenlerinden bir yığın, kellelerinden de başka bir yığın yaptım. Kellelerini kentin etrafındaki ağaçlara astım. Ergen kızlarıyla oğlanlarını yaktım."²

Tanrı'nın böyle bir ulusu cezalandırmak yerine merhamet etmesi ihtimalini düşünmek Yunus'un anlayamadığı, anlamak bile istemediği bir durumdu. Yunus, lütfun sadece İsrail için olduğunu ve bunun gibi acımasız ulusların merhamet bulmaması gerektiğini düşünmekteydi.

Yunus, Ninova'da yaşayan Asurlular'ın Tanrı'nın yargısından kaçmalarını istemiyordu. İkinci Dünya Savaşı'nda New York'ta yaşayan bir Yahudi hayal edin ve Tanrı'nın ona "Almanya'ya büyük bir yargı getireceğim, bunun için senin Berlin'e gidip Nazi Almanyası'na tövbe çağrısı yapmanı istiyorum" dediğini düşünün. Bunu yapmak yerine bu adam San Francisco'ya yöneliyor ve oradan gemiye atlayıp Hong Kong'a gidiyor. — David Guzik³

Tanrı'nın Eski Antlaşma'da diğer uluslara⁴ olan merhametini görmek teşvik edicidir.

1. İsraililer arasında yaşayacak, onların Tanrısı olacağım. Anlayacaklar ki, aralarında yaşamak için onları Mısır'dan çıkaran Tanrılar RAB benim. Tanrılar RAB benim. Mısır'dan Çıkış - :

2. Lawrence, P. Kutsal Kitap Tarihi Atlası, s. 87.

3. Guzik, D. "Bible Study Resources."

4. Kutsal Kitap, Yahudi olmayan topluluklar için genellikle 'diğer uluslar' ifadesini kullanmaktadır.

Ancak acımasızlığıyla tanınan düşman bir ülkeye Tanrı'nın mesajını götürmek Yunus'un kulağına hiç hoş gelmemiştir. Öyle ki, bu halkın merhamete ve kurtuluşa erişebilme ihtimali bile Yunus'u rahatsız etmeye yetmiştir. Tanrı'nın bizim için tasarladığı planlar her zaman anlayabileceğimiz ya da sevinç ve coşkuyla kabul edebileceğimiz türden olmayabilir. Bunu kendi yaşamımızda da görebiliriz. Tanrı dualarımızı her zaman bizim istediğimiz şekilde yanıtlamaz. Bunun için Yunus'tan almamız gereken derslerden biri de, her ne durumda olursak olalım Tanrı'ya güvenmemiz gerektiği ve onun bizim için en iyi olanın ne olduğunu kesin olarak bildiği gerçeğidir.

Bir peygamber neden Tanrı'dan kaçma gereği duyar? Tanrı'nın her şeye egemen ve her an her yerde olması demek, ondan kaçılamayacağı anlamına da gelmez mi! Yunus'un bunu bilmesine rağmen kaçmaya kalkışması nasıl yorumlanmalıdır? Tanrı'dan kaçamayacağını bile bile buna kalkışmış olması belki de içinde bulunduğu derin çaresizliğin sonucuydu. Yunus, Tanrı'nın Ninova'ya acıma ihtimalini düşündükçe öfkelenmekte ve kendisini çaresiz hissetmektedir. Tanrı'dan uzaklaşarak, bu süre zarfında onun belki de fikrini değiştirebileceğini ümit etmektedir.

Peki Yunus neden başka bir yere değil de Tarşış'e doğru yola çıkmıştır? Tarihçilerin bir bölümü, kentin bugünkü Tarsus olduğunu iddia etse de, büyük bir bölümü Tarşış'in günümüz İspanyası'nın güney sahillerinde bir bölgede yer aldığına inanmaktadır. Yunus'un yaşadığı döneme bakıldığında, yeni dünyanın henüz keşfedilmediği, coğrafya ve denizcilik konularındaki bilginin son derece sınırlı olduğu görülür. İspanya, Atlas Okyanusu'nun ötesine geçmemiş o çağın insanları için bilinen dünyanın en uç noktalarından biriydi. Yunus'un, Tanrı'dan uzaklaşabilmek için en uzak ve uç noktalardan birine doğru yola çıkması bu yüzdendir. Yunus günümüzde yaşasaydı, tercihi muhtemelen Los Angeles olurdu.

Akıllara, her şeye gücü yeten Rab'bin Yunus'u neden durdurmadığı sorusu gelebilir. Kuşkusuz Yunus henüz adımını bile atmadan Tanrı onu durdurabilirdi. Ama Tanrı, bazen insanın hatalarına karşı kayıtsız kalarak onun bu hatalardan ders çıkarmasını istemektedir. Tanrı'nın Yunus'u durdurmaması belki de bu yüzdendi.

Nereye gidebilirim senin Ruhun'dan,
Nereye kaçabilirim huzurundan?
Göklere çıksam, oradasın,
Ölümler diyarına yatak sersem, yine oradasın.
Seherin kanatlarını alıp uçsam,
Denizin ötesine konsam,
Orada bile elin yol gösterir bana,

Sağ elin tutar beni

— Mezmurlar 139:7–10

1:4 | Yolda RAB şiddetli bir rüzgar gönderdi denize. Öyle bir fırtına koptu ki, gemi neredeyse parçalanacaktı.

Yunus, planının işe yaramadığını görmek için çok beklemek zorunda kalmamıştır. Kaçış planı büyük bir fırtına ile kesilmiş ve koca gemi deniz ortasındaki bir ceviz kabuğuna dönmüştür. Jack Sasson, “Gemi kendi başına parçalara ayrılmayı bekliyordu”⁵ diyerek, ayetin “Gemi neredeyse parçalanacaktı” diye tercüme edilen kısmına en yakın anlamı bulmaya çalışmıştır. Öyle ya da böyle, Tanrı öfkesini Yunus’a belli etmeye karar vermişti. Gerektiğinde suları sakinleştiren Tanrı’nın Ruhü, yeri geldiğinde tüm denizi çalkalayabiliyordu.

Rüzgarları kendine haberci, yıldırımları hizmetkâr eden sensin. — Mezmurlar 104:4

İnsanın Tanrı’dan kaçıp saklanma isteği, Kutsal Kitap’ın ilk kitabı Yaratılış’la, Adem ve Havva’nın Aden Bahçesi’ndeki saklanma çabası ile başlamıştır.⁶ Bu eylem insanlık tarihi boyunca utancın, korkunun, günahın ortaya çıktığı durumlarda farklı kişilerce tekrarlanmıştır.

Tanrı’dan kaçmaya çalıştığımızda, onun cevabı muhtemelen sakin ve yumuşak bir tutum yerine, fırtınalı ve yıkıcı olacaktır. — Tullian Tchividjian⁷

1:5 | Gemiciler korkuya kapıldı, her biri kendi ilahına yalvarmaya başladı. Gemiye hafifletmek için yükleri denize attılar. Yunus ise teknenin ambarına inmiş, yatıp derin bir uykuya dalmıştı.

Denizciler, gemicilik yaşamları boyunca muhtemelen pek çok kötü hava koşulu ile karşılaşmış, birçok kez fırtına ve yağmurla mücadele etmişlerdi. Ancak bu belki de o ana kadar tanık oldukları fırtınaların en korkuncuydu. Bu duygu onları yakarıya yönlendirmişti. Korku duyunca Tanrı’ya yönelmek tipik bir insan davranışıdır. İnsanoğlu, Tanrı’nın kapısını işler yolunda giderken pek çalmaz. Ama özellikle tehlike içindeyken çaresizlik baş gösterir ve insan kurtuluş için Rab’bi aramaya başlar.

Yıllar önce buna benzer kişisel bir deneyimi ben de yaşamıştım. Büyük dağcılık düşleriyle dağlara tırmandığım günlerde bazı tehlikeler atlatmış ve kendimi çaresizlik içinde kıvranırken bulmuştum. O zamanlar bir ateisttim ve bu inancımınla doğru yolda olduğumu sanıyordum. Ancak yaşadığım tehlikeler, zayıflığımı bana göstererek kendimi ve inancımı sorgulamama yol açmıştı. Yaşadığım bu sıkıntılar beni Tanrı

5. Estelle, B. D. Salvation through Judgment and Mercy: The Gospel According to Jonah, s. 41. Alıntı: Jack Sasson, Jonah

6. Derken, günün serinliğinde bahçede yürüyen RAB Tanrı’nın sesini duydular. O’ndan kaçıp ağaçların arasına gizlendiler. RAB Tanrı Adem’e, “Neredesin?” diye seslendi. Adem, “Bahçede sesini duyunca korktum. Çünkü çıplaktım, bu yüzden gizlendim” dedi. Yaratılış 3:8–10

7. Tchividjian, T. Surprised by Grace, s. 41.

düşüncesi üzerinde derin derin düşünmeye itmiş ve bu süreç sonunda bir Tanrı'nın varlığına ikna olmuşum.

Gemide çalışan denizciler farklı ulus ve inançlara mensup kişilerden oluşmaktadır. Çünkü o dönemin dünyasında insanların farklı tanrılara tapıyor olması, farklı ulus ve kentlerden geldiklerini göstermektedir. Tek Tanrı inancı İsrail halkı dışında yaygın değildi ve bu nedenle fırtına yüzünden korkuya kapılan denizcilerin her biri kendi ilahına yalvarmaya başlamıştı. Kutsal Kitap bu konuda bir şey söylemiyor olsa da, o sırada gemiye büyük bir kaos ve korkunun hakim olduğu kolayca tahmin edilebilir. Yolculuğun başında denizciler için güvenli bir sığınak olan geminin, birkaç saat sonra fırtına nedeniyle batmak üzere olması onları dehşete düşürmüş olmalıdır.

Kurtuluş umutlarının azaldığı bir noktada, gemiyi hafifleterek batmaktan kurtarabilmek amacıyla yükleri denize attıkları görülür. Geçmişteki denizcilik deneyimleri onları bu davranışa yöneltmiş olmalıydı. Ancak bu fırtınanın daha önce tecrübe ettiklerinden farklı olduğunu, Yunus yüzünden başlarına geldiğini ve gemiyi hafifletmenin hiçbir işe yaramayacağını anlamaları için biraz daha zaman geçmesi gerekecekti. Güvertede tüm bu olaylar yaşanırken, Yunus teknenin ambarında derin bir uykuya dalmıştı. Öylesine büyük bir fırtınanın içinde akla gelebilecek en son şey belki de uyumaktı. Peki Yunus böyle bir durumda nasıl uyuyabilmişti? Bunun nedeni konusunda herhangi bir bilgi bulunmasa da, insan psikolojisine bağlı olarak bazı tahminlerde bulunmak mümkündür. Muhtemelen Yunus, eylemi neticesinde kötü bir sonuçla karşılaştığı için bununla yüzleşmemeyi tercih etmiştir.

Ortaokul ikinci sınıfta yaşadığım bu tür bir tecrübeyi anımsıyorum. Bir öğrenci olarak yıl boyu derslerime gereken dikkat ve özeni göstermemiş, bunun yerine bu zamanı sabah akşam top oynayarak geçirmiştım. Yıl sonu olup karne alma vakti geldiğinde ise sınıfta kaldığımı öğrenmişim. Yıl boyu bu olasılığın farkında olmama rağmen gene de bunun gerçekleşeceğine ihtimal vermemiş ve bunun üzerinde hiç kafa yormamışım. Bu süre boyunca sorumluluklarımı yerine getirmeyi reddetmiş ve çalışmaktan kaçmışım. Karne aldığımda ortaya çıkan sonuç, eylemlerimin bir sonucuydu ve bunun için kendimden başka hiç kimseyi suçlayamazdım. Buna rağmen bu acı gerçekle yüzleşmem kolay değildi. Yüreğimde büyük bir sıkıntı duymuşum. Karneyle birlikte doğruca eve gittiğimi hatırlıyorum. Evde anneme sınıfta kaldığımı söylemiş ve gözyaşları içinde odama saklanarak yorganı başımın üzerine çekmişim. Yatakta, elimdeki fenerle Türkçe - Fransızca sözlükten, hayal kırıklığı kelimesinin Fransızcasına baktığımı anımsıyorum: Désappointement. Bir daha aklımdan çıkmayacak olan bu sözcüğü tekrarlayarak derin bir uykuya dalmışım. Öyle ki, o gün öğle vaktinden ertesi sabaha kadar uyumuştum. O sıkıntılı ruh hali içinde nasıl bu kadar derin bir şekilde uyuyabildiğimi bilemesem de, bugün bile yoğun kaygılar taşıdığım zamanlarda yatağın içine girip yorganı başımın üzerine çeker ve uyuyarak sorunlarımdan bir süre için kaçmaya çalışırım. Başıma çektiğim yorgan, beni kuşatan sorunlara karşı bir kalkan görevi görerek kendimi güvende hissetmemi sağlar.

1:6 | Gemi kaptanı Yunus'un yanına gidip, "Hey! Nasıl uyursun sen?" dedi, "Kalk, tanrına yalvar, belki halimizi görür de yok olmayız."

Ölmek üzere olan denizciler, kendi ilahlarına dua ettikleri sırada Yunus'un aralarında olmadığını fark etmişlerdi. Geminin kaptanı ambara inip, Yunus'a biraz da kızarak "Hey! Nasıl uyursun sen? Kalk, tanrına yalvar, belki halimizi görür de yok olmayız" demişti. Ayetin ilk kısmı "Ne yapmak istiyorsun sen uykucu" ya da "Senin sorunun ne uykucu" diye de çevrilmiştir zaman zaman. Ayetin devamında ise kaptanın, tıpkı Tanrı'nın Yunus'a seslendiği şekilde⁸ seslendiği görülmektedir, "Kalk ve seslen." Tanrı'nın Yunus'a söylediği sözlerin bu kez kaptanın ağzından tekrarlandığı görülmektedir. Burada bir kelime oyunu vardır ve kaptanın bu sözleri Yunus'a yerine getirmesi gereken görevi anımsatmaktadır.

Gemidekiler, kurtuluş için Tanrı'nın yardımına muhtaçtı. Ancak tüm bu sorunların doğmasına neden olan Peygamber Yunus, o sırada ilahlarına yalvarıp yakaran denizcilerin aksine geminin ambarında miskin miskin uyumaktaydı. Homer Hailey, Rab'bi terk edip Tarış'ı doğru yola çıkan Yunus için "Gemideki tek ateistti"⁹ diyerek, ruhsal durumu hakkında bize ipucu vermektedir. Şüphesiz Yunus Tanrı'yı tanımakta ve ona iman etmekteydi, bu nedenle bir ateist değildi ama kitapta anlatılan olaylar sırasında bir ateist gibi davrandığı görülmektedir. Bu ayette başlayan yok oluş ve ölüm (Yunus 1:1410, 2:211, 3:912, 4:313, 4:8–1114) kavramlarının kitabın diğer sayfalarında da tekrarlandığı görülmektedir. Yunus'un hoşnutsuz ve isyankâr tavrı, onu ölüm düşüncesine yaklaştırmaktadır.

1:7 | Sonra denizciler birbirlerine, "Gelin, kura çekelim" dediler, "Bakalım, bu bela kimin yüzünden başımıza geldi." Kura çektiler, kura Yunus'a düştü.

Denizciler, bu fırtınanın diğerlerinden farklı olduğunu ve Tanrı'nın yargısından kaynaklandığını anlamış, bunun için pek yaygın olmayan bir yöntemle başvurmuşlardı. Fırtınaya neyin veya kimin yol açtığını araştırmak için zamanları yoktu ve bunun nedenini öğrenebilmek için kura çekmeye karar vermişlerdi. Böylelikle çalkalanmakta olan denizin ortasında işi gücü bırakıp, Tanrı'nın öfkesine neden olan kişiyi bulabilmek için kura çektikleri görülmektedir.

İnsan kura atar, ama her kararı RAB verir. — Süleyman'ın Özdeyişleri 16:33

Kura çekme konusu Kutsal Kitap'ın başka bölümlerinde de görülmektedir. En iyi bilinen bölüm muhtemelen Elçilerin İşleri 1:21 ile 26 arasındaki, Yahuda İskaryot'un yerine kimin elçi seçileceği ile ilgili olan bölümdür. Dua etmeden, Tanrı'nın sözlerini Kutsal Yazılar'dan öğrenmeden ve onun isteğini araştırmadan böyle bir yöntemle başvurmak falcılıktan farklı bir şey değildir. Bununla beraber Süleyman'ın Özdeyişleri 16:33'te de yazdığı gibi her kararı Rab verir. Peki denizcilerin yaşadıklarına benzer

8. Türkçe çeviride net olarak görülmesi de, burada kullanılan 'Kalk ve tanrına yalvar' kelimelerinin İbranice'si birinci bölümün ilk ayetlerindeki 'Kalk ve seslen' kelimeleri ile aynıdır.

9. Hailey, H. A Commentary on the Minor Prophets, s. 68.

durumlarda kura çekmek doğru mudur, eğer doğru ise nasıl ve hangi şartlarda yapılmalıdır?

Aldığımız kararlar mutlaka Kutsal Kitap süzgecinden geçirilmiş, üzerinde dua edilmiş ve derin bir şekilde düşünülmüş olmalıdır. Kutsal Kitap, bilgelik konusunda sürekli olarak bizi doğruya yönlendirmektedir. Bir imanlı, ne olursa olsun her şeyden önce Tanrı'ya danışmayı ilke edinmelidir. Fakat Kutsal Kitap'ta bazen zor kararlar,¹⁰ önemli durumlar¹¹ ve toprak dağıtımı¹² gibi ciddi konular söz konusu olduğunda, doğru ve adil bir karar verebilmek için bu uygulamaya gidildiği görülmektedir.

John Piper'a, "Tanrı'nın isteğini öğrenmek için kura çekme konusunda ne düşünüyorsunuz?" diye sorulduğunda bu durumun Kutsal Kitap'a aykırı olmadığını belirtse de, bunun iyi bir fikir olmadığı kanısındadır.¹³ Kutsal Kitap'ta, Tanrı'nın isteğini araştırırken bu yönteme çok az başvurulmuş olmasını ise bu söylediğine kanıt olarak sunmuştur. Tanrı'nın arzusunu bu şekilde anlamaya çalışmanın her durumda geçerli ve doğru olduğuna inanmak, bozuk para ile yazı tura atarak Tanrı'nın isteğini her zaman öğrenebilme imkânına sahip olmak demektir. Bu Kutsal Kitap ile bağdaşmayan tehlikeli bir düşüncedir.

Maalesef bazı Hristiyanlar bu gibi yöntemleri uygulayarak, Tanrı'nın Kutsal Kitap aracılığıyla kendileri ile doğrudan konuştuğunu ileri sürmektedir. Böyleleri, Kutsal Kitap'ı açarak işaret parmaklarını bir ayet üzerine koyar ve belki de tamamen farklı bir durumda, farklı zaman ve kültürde yazılmış bir ayeti kendi durumları için yazılmış gibi ele alarak bunu Tanrı'nın kendileri ile konuştuğuna yorarlar. Bu ne yazık ki, Tanrı'nın bizim geleceğimizle ilgili arzu ettiği şeyi öğrenmek için bir fal oyununa başvurmaktır. Kutsal Kitap, gelecekle ilgili yorum yapanların, falcıların,¹⁴ düşmüş ruhlarla¹⁵ iletişime geçmeye çalışanların günah işlediğini açıklamaktadır. Fakat Tanrı sözünü bu gibi oyunlara alet eden kişi cincilerden, falcılardan, astrologlardan bile daha beter bir günahın içine düşmüş olur. Gelecek sadece Tanrı'nın bilgisi altındadır ve Tanrı böyle kalmasını planlamıştır.¹⁶

Her ne kadar insan için tehlikeli olabilecek bir yöntem olsa da, kura çekmenin Kutsal Yazılar'a aykırı olmadığını ve Kutsal Kitap'ta zaman zaman kullanıldığını unutmamak gerekir. Bu ayetlerde de kuranın Yunus'a düştüğü görülmektedir. Denizciler bu sayede başlarına gelen felaketin Yunus'tan kaynaklandığını anlamıştır.

10. Sonra şöyle dua ettiler: "Ya Rab, sen herkesin yüreğini bilirsin. Yahuda'nın, ait olduğu yere gitmek için bıraktığı bu hizmeti ve elçilik görevini üstlenmek üzere bu iki kişiden hangisini seçtiğini göster bize." Ardından bu iki kişiye kura çektiler; kura Mattiya'ya düştü. Böylelikle Mattiya on bir elçiye katıldı. Elçilerin İşleri 1:24-26

11. Sonra denizciler birbirlerine, "Gelin, kura çekelim" dediler, "Bakalım, bu bela kimin yüzünden başımıza geldi." Kura çektiler, kura Yunus'a düştü. Yunus 1:7

12. Yeşu Şilo'da RAB'bin önünde onlar için kura çekti ve toprakları İsrail oymakları arasında bölüştürdü. Yeşu 18:10

13. Piper, J. "Online Notes."

14. Kehanette bulunmayacak, falcılık yapmayacaksınız. Levililer 19:26

15. Cincilere, ruh çağıranlara yönelmeyin. Onlara danışmayın, kirlenirsiniz. Tanrınız RAB benim. Levililer 19:31

16. Kimse geleceği bilmez, Kim kime geleceği bildirebilir? Vaiz 8:7

1:8–9 | Bunun üzerine Yunus’a, “Söyle bize!” dediler, “Bu bela kimin yüzünden başımıza geldi? Ne iş yapıyorsun sen, nereden geliyorsun, nerelisin, hangi halka mensupsun?” Yunus, “İbrani’yim” diye karşılık verdi, “Denizi ve karayı yaratan Göklerin Tanrısı RAB’be taparım.”

Denizciler, kuranın doğru kişiye düştüğünü gördüklerinde Yunus’a yaklaşıp bu bela kimin yüzünden başımıza geldi, diye sormuşlardır. Yunus’un bu konuda bir şeyler bildiğinden emindiler. Kuranın ona düşmesi de bu tahminlerini doğrular nitelikteydi. Böylece onu sorgulamaya başladılar.

Yunus’un, sorulara kısa ama özlü cevaplar verdiği görülmektedir. Etnik kökeni hakkında “İbraniyim” demiştir. Mesleği konusunda kendisinden cevap beklenirken Yunus, “Denizi ve karayı yaratan Göklerin Tanrısı Rab’be taparım” diyerek açıklama yapmıştır. “Taparım” diye tercüme edilen bu kelime, İbranice’de “Korkarım” şeklinde de kullanılabilmektedir. Bu ayette Yunus diğer ilahlarla ilgisi olmadığını, çocukluğundan beri Rab’be taptığını vurgulamak istemektedir.

Yunus’un yaşadığı dönemde her kentin ve ülkenin kendine özgü ilahları bulunurdu. İnsanlar başka bir kente ya da ülkeye gittiklerinde, kendi ilahlarının yanı sıra o ülkenin ilahına da tapardı. Fakat Yunus kendi Tanrısı’ndan söz ederken, üzerinde geminizin süzüldüğü denizi ve karayı yaratan Göklerin Tanrısı Rab’be taparım, demiştir. Böylece yalnızca kendi Tanrısı’na taptığını ve Tanrısı’nın her şeye egemen olduğunu anlatmak istemiştir.

Ayetler fazla bilgi vermese de Yunus’un bir peygamber olduğunu açıklamış olması da muhtemeldir. Çünkü onlara Tanrı’dan kaçtığını birinci bölümün onuncu ayetinde söylediği görülmektedir.

1:10 | Denizciler bu yanıt karşısında dehşete düştüler. “Neden yaptın bunu?” diye sordular. Yunus’un RAB’den uzaklaşmak için kaçtığını biliyorlardı. Daha önce onlara anlatmıştı.

Neden yaptın bunu, cümlesi soru işareti yerine ünlem ile bitse belki de denizcilerin ruh halini daha iyi anlatacaktı. Çünkü denizcilerin büyük bir şaşkınlık ve korku içinde oldukları görülür. Denizi yaratan Tanrı’dan deniz yolunu kullanarak kaçma düşüncesi onlar için son derece anlaşılabilir olmalıdır.

Sadece fırtınadan değil, aynı zamanda Tanrı’nın gücü ve doğruluğu ile beraber onun belirgin öfkesi ve kapsamından da korkmuşlardı. — Hugh Martin¹⁷

17. Martin, H. The Prophet Jonah, s. 165.

Tanrı'nın adını duyan, onun tüm denizlerin hakimi olduğunu öğrenen ve kendi gemilerinde kaçak bir peygamber barındırdıklarının farkına varan denizciler ne yapacaklarını bilemiyordu. Başından beri Yunus'un Rab'den kaçtığını biliyor olsalar da, o ana kadar bunu umursamamış ve durumun ciddiyetini tam olarak kavrayamamışlardı.

1:11–12 | Deniz gittikçe kuduruyordu. Yunus'a, "Denizin dinmesi için sana ne yapalım?" diye sordular. Yunus, "Beni kaldırıp denize atın" diye yanıtladı, "O zaman sular durulur. Çünkü biliyorum, bu şiddetli fırtınaya benim yüzümden yakalandınız."

Denizcilerin karar vermek için fazla zamanları kalmamıştı, dakikalar geçtikçe fırtına daha da kötüleşiyordu. Sonunda çaresizlik içinde Yunus'a, "Denizin dinmesi için sana ne yapalım?" diye sordular. Bu soruyu sormak istemiyorlardı ancak işler içinden çıkılmaz bir noktaya gelmişti. Fırtına sona erecek miydi? Yoksa Tanrı gemilerini alabora edene kadar fırtınanın şiddeti artmaya devam mı edecekti?

"Denizin dinmesi için sana ne yapalım" sorusu, bedeli ne olursa olsun insanın kendi canının derdine düştüğünü gösteren tipik bir davranışı sergiler. — William MacDonald¹⁸

Yunus, o durumda en doğru kararın denize atılması olduğunu düşünmüş ve bu nedenle denizcilere "Beni kaldırıp denize atın" demişti. Yunus'un ruh hali ve aklından ne geçtiği konusunda kesin bir şey söylemek mümkün olmasa da, ortaya çıkan bu şiddetli fırtınadan dolayı kendisini sorumlu tuttuğu görülmektedir. Tanrı'nın önüne gelip tövbe etmek yerine, hayatının sona ermesiyle birlikte bu fırtınanın dineceğini düşünüyor olmalıdır.

Birçok yorumcu Yunus'un içinde bulunduğu durumdan ve psikolojiden söz etmiştir. Bu bölümle birlikte kitabın son bölümünde de Yunus iki defa ölümden söz etmektedir. Bu ayetlerde de tövbe etmek yerine, denizcilerin kurtuluşu için kendisini feda etmeye hazırlandığı görülmektedir. En sağlıklı insanlar bile çaresiz ve sıkıntılı zamanlarında ölümün bir çözüm olabileceğini düşünebilmektedir. Benzer şekilde Yunus da, fırtına ve sıkıntılarının ölümü sonucunda tamamen ortadan kalkacağını düşünmüş olmalıdır.

1:13 | Denizciler karaya dönmek için küreklere asıldılar, ama başaramadılar. Çünkü deniz gittikçe kuduruyordu.

RAB'be karşı başarılı olabilecek bilgelik, akıl ve tasarı yoktur. — Süleyman'ın Özdeyişleri 21:30

Denizciler fırtınanın Yunus'tan kaynaklandığını anlamış olsalar da, onu denize atmak istemedikleri görülür. Bu noktada denizcilerin Yunus'a karşı merhamet duyduğu düşünülebilir. Çünkü denizciler, karaya dönebilmek için küreklere asılmışlardı. Ancak ne kadar çabalasalar da başarılı olmaları mümkün değildi. Fırtınanın şiddeti gittikçe artıyordu.

18. MacDonald, W. Kutsal Kitap Yorumu. Eski Antlaşma Serisi, 2. Cilt, s. 691.

Yunus'a inanıyor ve güveniyor gibi görünmüyorlardı. (ya da ona karşı bağışlayıcı mı davranıyorlardı?) Aksine şiddetli fırtınaya karşı kürek çekmeye başladılar! Bu şimdiki zamanda olduğu gibi eski zamanlarda da tehlikeliydi ve denizcilik uygulamaları muhtemelen aynıydı. Gemiler denizde olduğundan daha çok kıyıdayken bir fırtına tarafından zarar görürdü, fakat bu denizciler tam tersini yapmakta ve kıyıya dönmeye çalışmaktaydılar. — Bryan D. Estelle¹⁹

1:14 | RAB'be seslenerek, “Ya RAB, yalvarıyoruz” dediler, “Bu adamın canı yüzünden yok olmayalım. Suçsuz bir adamın ölümünden bizi sorumlu tutma. Çünkü sen kendi istediğini yaptın, ya RAB.”

Ayete bakıldığında denizcilerin umutsuzluğa düştükleri görülmektedir. Bu nedenle Tanrı'ya yakarmaya başlamışlardır. Burada önemli olan nokta, daha önce kendi ilahlarına yalvarırlarken, şimdi İsrail'in Tanrısı Yahve'ye²⁰ seslenmekte oluşlarıdır: “Ya RAB, yalvarıyoruz.” Bu ayette Tanrı'nın ismi tam üç defa tekrarlanmaktadır. Denizcilerin kafalarından geçen düşünce, Tanrı'nın sözlerine itaat etmemiş bir adam yüzünden Tanrı'nın onları da yok edebileceği ihtimalidir.

Kim insan kanı dökerse, kendi kanı da insan tarafından dökülecektir. Çünkü Tanrı insanı kendi suretinde yarattı. — Yaratılış 9:6

Denizciler Tanrı'nın Yasası'nı bilmesede, bir insanı fırtına ortasında denize atmanın cinayetten farksız olduğunu biliyordu. İnsanın canı kuşkusuz Tanrı'nın gözünde çok değerlidir ve bu gerçek, Musa'nın Yasası var olmadan önce de bilinmekteydi.²¹ Denizciler bu nedenle Yunus'u denize atmak istememiştir. Ne var ki, artık fırtınanın dineceğine ya da gemilerini kurtarabilmek için hâlâ yapabilecekleri bir şeyler olduğuna dair umutları kalmamıştır. “Suçsuz bir adamın ölümünden bizi sorumlu tutma” diye Tanrı'ya seslenişleri bu yüzdendir. Yunus ciddi bir suç işlemişti ve kaçınılmaz son hızla yaklaşmaktaydı.

Gemiye karaya yönlendirme konusunda tüm emek ve becerilerinin başarısız olduğunu gören denizciler, çaresizce, Yunus'un tavsiyesini dinlemek ya da onunla beraber boğulmak arasında karar vermek zorundaydılar. — Matthew Poole²²

Denizciler, Yunus'u kurtarmak için ellerinden geleni yapmıştır. Ancak Tanrı'nın fırtınayı durdurmadığını gördüklerinde artık yapabilecekleri tek şeyin Rab'den merhamet dilemek olduğunu anlamışlardır. Rab'bin isteğine karşı gelmemiş ve biraz sonra ölecek olan bu adam için, Tanrı'nın onları eylemlerinden dolayı sorumlu tutmamasını dilemişlerdi. Denizciler, Yunus'u kurtarabilmek için yaşamlarını tehlikeye atmıştı. Onların tüm çabasına rağmen Tanrı'nın planı kusursuz bir şekilde işlemekteydi.

19. Estelle, B. D. Salvation through Judgment and Mercy: The Gospel According to Jonah, s. 52.

20. Tanrı, halkı ile yaptığı antlaşmada kendisi için Yahve ismini kullanmıştır.

21. Rab, “Ne yaptın?” dedi, “Kardeşinin kanı topraktan bana sesleniyor. Artık döktüğün kardeş kanını içmek için ağzını açan toprağın laneti altındasın. İşlediğin toprak bundan böyle sana ürün vermeyecek. Yeryüzünde aylak aylak dolaşacaksın.” Yaratılış 4:10–12

22. Poole, M. A Commentary on the Holy Bible. Vol II, s. 928.

1:15 | Sonra Yunus'u kaldırıp denize attılar, kuduran deniz sakinleşti.

Tanrı tarafından cezalandırılacaklarını düşündüklerinden dolayı, korku içinde Yunus'u tutup dalgaların arasına fırlatmışlardı. Bu olaydan hemen sonra deniz mucizevi bir şekilde sakinleşmeye başlamıştı.

Yunus denize atıldıktan sonra fırtına sakinleşti ve deniz duruldu. Bu ani değişim, geminin neredeyse alabora olmasına neden olan tek şeyin Yunus olduğunu açık bir şekilde kanıtladı. — John Calvin²³

1:16 | Bu olaydan ötürü denizciler RAB'den öyle korktular ki, O'na kurbanlar sundular, adaklar adadılar.

Yaşadıkları bu olaydan ötürü denizcilerin tüm bakış açısı değişmişti. O ana kadar farklı inançlardan olan ve yeri göğü yaratan Tanrı'yı tanımayan bu adamlar bir anda korku ve saygıyla Tanrı'nın önünde eğilmişlerdi. Denizin yatışmasıyla birlikte ilk önce Tanrı'ya kurban sundukları görülmektedir. Bu uygulama sadece İsrail halkına özgü bir tapınma biçimi değildi. Aynı zamanda diğer inançlardan olan kişiler de ilahlarına kurbanlar sunmaktaydı. Denizcilerin arasında bir kâhin olup olmadığı bilinmese de, Tanrı'ya olan inançlarını bir kurbanla pekiştirdikleri görülmektedir.

Ayetin sonunda denizcilerin adak adadıkları fark edilir. Bu kelimeyi İbranice'den "Ant içtiler"²⁴ diye çevirmek Türkçe'deki kullanımı bakımından daha anlaşılır olacaktır. Denizcilerin Tanrı ile yaptıkları bu antlaşmanın içeriği bilinmemektedir, ancak Tanrı'nın ardı sıra gitmeye karar vermiş olabilirler. Bununla beraber sonraki durumlarını ve Rab'bin takip edip etmediklerini bilmek mümkün değildir.

Muhtemelen bundan sonra hayat boyu Yunus'un vaaz ettiği, göğün ve yerin yaratıcı olan Tanrı'ya tapınmak için ant içmişlerdi. — John Wesley²⁵

23. Calvin, J. Commentaries on the Twelve Minor Prophets, Cilt 3, s. 63.

24. 'Antlar içtiler' diye de çevrilebilir.

25. Wesley, J. Explanatory Notes on the Bible.

03

Büyük Bir Balık

Tanrı sığınağımız ve gücümüzdür,
sıkıntıda hep yardıma hazırdır. — Mezmurlar 46:1

1:17 | Bu arada RAB Yunus'u yutacak büyük bir balık sağladı. Yunus üç gün üç gece bu balığın karnında kaldı.¹

Yunus, Yafa'dan gemiye binip Akdeniz'e açıldığında kim bilir kafasından neler geçiyordu. İlk rüzgâr güvertede yüzüne vururken, Tarış'ı göreceği ve yeni bir yaşama başlayacağı için heyecanlı olmalıydı. Ama Tanrı'dan uzaklaşamadı. Önceki ayetlerde belirtildiği gibi, geminin limandan ayrılmasından sonra çıkan fırtına, dinmek bir yana şiddetini daha da arttırmıştı. Tüm çabalarına rağmen geminin batacağı kesinleşince denizciler, Yunus'u gemiden atmak zorunda kalmışlardı.

Eğer bu fırtına limandan ayrılmalarından hemen sonra çıkmış olsaydı, geri dönmek ve Yunus'u limanda bırakmak gibi bir imkânları olabilirdi belki ama açık denizin ortasında ne gemiyi hafifletmek için yükleri denize atmaları, ne de küreklere asılmaları bir işe yaramıştı. Denize atılan Yunus, dalgaların arasında boğulup gideceği sırada Rab, onu boğulmaktan kurtarmak için büyük bir balık sağladı. Bu balığın türü hakkında bir bilgimiz bulunmamaktadır.

Bazı yorumcular, bunun Akdeniz'de yaşayan bir tür köpekbalığı olabileceğini iddia etse de, genel olarak bunun bir köpekbalığından çok bir balina türü olabileceği varsayılır. Aslında balina bir balık olmayıp memeli türüdür ve Yeni Antlaşma, Yunus'u yutan balıktan söz ederken balina anlamına da gelebilecek Grekçe bir kelime kullanmaktadır. Bazı deniz canlılarının ve birçok balina türünün insanı kolayca yutabilecek büyüklükte olduğu bilinmektedir. Ancak belirttiğim gibi, Yunus'u yutan deniz canlısının balina olma ihtimali yüksek olsa da, bu konuda kesin bir şey söylenemez.

Türü ne olursa olsun, bu yaratık Tanrı'nın isteği doğrultusunda Yunus'u yutmuş ve böylece onun üç gün, üç gece hayatta kalmasını sağlamıştır. Balık, boğulmak üzere olan Yunus için bir lütuftur. Yunus, her ne kadar kurtulduğunun farkında olsa da, normal koşullarda hayatta kalması imkânsız olan bir yerde bulunmaktaydı. Yunus, balığın karnında mide asitleri tarafından sindirilmeden nasıl hayatta kalabilmişti? Tanrı Yunus'un, balığın midesi tarafından salgılanan asitlerle sindirilip yok olmasını engellemiştir. Buna rağmen Yunus'un böyle bir ortamda korku duyması olağandır.

1. Bu noktada, Kutsal Kitap'ın bölüm başlıkları konusuna da açıklık getirmek gerekmektedir. Kutsal Kitap'taki geçen bölüm ve ayet numaraları aradığımız konuları kolayca bulabilmemiz ve daha açık anlayabilmemiz için ortaçağda eklenmiştir. Biblia Hebraica Stuttgartensia ve Septuagint metinleri de dahil olmak üzere birçok çeviride bu ayet (1:17) aslında ikinci bölümün ilk ayeti olarak yer almaktadır. (Gilbrant, T., international editor. The Complete Biblical Library. Vol 15, s. 379) Buradaki farklılık bizim için önemlidir, her ne kadar kitabın ana hatlarını incelerken bu kısmı Yunus'un birinci bölümünde ele alsam da, kitabın bu kısmında Yunus 1:17 ayetinin 2. bölümün başına gelmesini daha uygun buldum. Yunus'un gemide yaşadıklarından sonra, denizde ve balığın karnında geçirdiği bu bölümü tek bir parça olarak ele alıp devamlılığı sağlamaya çalıştım.

Kendisini gemiyi terk etmek zorunda bırakanın ve balığı gönderenin Tanrı olduğunu kavramıştır.

2:1–2 | Yunus balığın karnından Tanrısı RAB’be şöyle dua etti: Ya RAB, sıkıntı içinde sana yakardım, yanıtladın beni. Yardım istedim ölümler diyarının bağrından, kulak verdin sesime.

Birkaç yıl önce ofisimden eve dönerken, önümdeki otobüsün orta kapısından inen liseli bir kızın son basamakta kayıp düştüğünü gördüm. Düştüğünde maalesef bacaklarından biri otobüsün altına doğru girmişti. Bu olayın en kötü tarafı, şoförün, genç kızın inmiş olduğunu düşünerek otobüsü hareket ettirmesiydi. Az sonra otobüsün tekerleri, kızın bacağı üstünden geçerek belki de onun sakat kalmasına yol açacaktı. Bu korkunç manzarayı seyrederken kalbim duracak sandım. Şimdi bile bu kelimeleri yazarken ellerim titriyor. Neredeyse bilinçsiz bir şekilde Rab’be dua etmeye başladım. “Rab lütfen, lütfen yardım et bu kıza” dedim. Otobüs yavaş yavaş hareket ederken kız birdenbire bacağı otobüsün altından çekmiş ve otobüsün koca tekerleri, kızın bacağı sıyrarak geçip gitmişti. Genç kız bu büyük tehlikeden Rab’bin merhameti sayesinde sağ salim kurtulmuştu. Fakat yüzü kaldırıma dönük olduğu için tehlikenin farkında değildi. Biraz sonra ayağa kalkıp üstünü başını silken kız, hiçbir şey olmamışçasına oradan uzaklaşmıştı. Gördüklerim beni öylesine sarsmıştı ki, gözyaşlarıma engel olamamıştım. Bir yandan ağlıyor bir yandan da Rab’bi yüceltiyordum. Bu tehlikeyle yüzleşen ben olmasam da o birkaç saniye öylesine kritik ve sarsıcıydı ki, hayatımın en içten dualarından birini etmiştim.

İçinizden biri sıkıntıda mı, dua etsin. — Yakup 5:13

Yunus, ölümle yüzleştiği sırada Rab’be içten bir şekilde yakarır ve duasını kabul eden Tanrı onu kurtarır. Duayı ölümler diyarının bağrından² yapmaktadır. Ölüm tarafından kuşatılmış ve ölmek üzere olsa da, henüz son nefesini vermemiştir. Kutsal Kitap’ta buna benzer birçok dua bulunmaktadır. (Ağıtlar 3:53–563, 1. Samuel 1:10–114) Ancak belirtmek gerekir ki, Yunus kitabındaki en büyük anlaşmazlıklardan bir tanesi bu bölümdeki dua ile ilgilidir. Yunus’un balık tarafından yutulması, boğulurken seslendirdiği duasına cevap mıdır, yoksa balığın karnında olduğu için mi dua etmektedir? Balığın Yunus’u yutması, çoğu zaman Tanrı’nın ona verdiği bir ceza olarak algılanmıştır, ancak bu algı ayetlerin doğasıyla uyumlu değildir.

Balığın bu bölümde oynadığı rol pasajın ve kitabın tamamının anlamı için çok önemlidir. Balık Tanrı tarafından Yunus’un duasından önce mi, yoksa Yunus’un duasına bir yanıt olarak mı gönderildi? Balık bir kurtuluş mu yoksa bir ceza mıydı? Bu tür sorular kitabın bu önemli bölümünde farklı yorumların oluşmasına yol açmıştır. Aslında, balığın esas rolü üzerinde mücadele etmek, Yunus’un duasını anlamada oldukça önemlidir. Bazı yorumcuların yaptığı gibi, Tanrı’nın 1:17’de balığı sağlaması ve 2:10’da balığa buyruk vermesi, Tanrı’nın durum üzerindeki kontrolüne öncelikli

2. Orjinal metinde ‘karnından’ diye geçmektedir.

bir odak sağlamaktadır. Kısaca, Yunus'un yazarının Tanrı'nın Yunus'u kurtarmak için balığı gönderme amacı olduğunu kastettiği görülmektedir. Balık, bir ceza aracı değil, fakat boğulmaktan kurtaran bir araçtır. Yunus söz dinlemezlğine rağmen kurtarıldı ve böylece Tanrı'nın merhametini deneyimledi.³ — Bryan D. Estelle

Yunus ölümler diyarının bağrında olmasına rağmen Tanrı onun duasını işitip boğulmasına izin vermemiştir. Bir yorumcu "Sanki bu duanın sadece amin kısmı balığın karnında edilmiştir" diye yazar. Çünkü bölümün devamına bakıldığında, Yunus için asıl tehlikenin balığın karnında olmak değil, denizde boğulmak olduğunu görülür. Tanrı bu durumda Yunus'a büyük bir kurtuluş sağlamıştır. Bu yalnızca hayatta kalma mücadelesinden ibaret bir öykü değil, aynı zamanda Yunus'un ruhsal uyanışının da hikâyesidir. Yunus'un duasına Tanrı'nın verdiği lütufkâr yanıt, ona tekrar minnet ve şükran duyan bir yürek sağlamıştır. Bu dua bir düz yazıdan çok, Mezmurlar gibi şiirsel bir dille kaleme alınmıştır. Bu nedenle birçok yorumcu Yunus kitabının ikinci bölümü için, Yunus'un Mezmur'u yakıştırmasını yapmıştır.

Ya RAB, sıkıntı içinde sana yakardım,
Yanıtladın beni.
Yardım istedim ölümler diyarının bağrından,
Kulak verdin sesime.
— Yunus 2:1–2

2:3 | Beni engine, denizin ta dibine fırlattın. Sular sardı çevremi. Azgın dalgalar geçti üzerimden.

Yunus, denize atılması ile birlikte çaresiz bir duruma düşmüştür. Suya denizciler tarafından atılmış olsa da, buna denizcilerin neden olmadığının farkındadır ve bu sebeple onları suçlamamaktadır. Aksine, onlardan bunu yapmalarını isteyen bizzat kendisidir. Çünkü Yunus bu işte denizcilerin değil Tanrı'nın parmağı olduğunu görmüştür.

Deniz Yunus'u dibe doğru çekmeye başlamıştı. Kısa süre sonra tüm gücü tükenenecekti. Bu umutsuz mücadeleyi kaybettiğinin farkındaydı ve dua etmekten başka yapabileceği hiçbir şey kalmamıştı.

Her ne kadar, onu (Yunus) denize atan denizciler olsa da, onu denizin derinlerine fırlatan Tanrı'ydı, denizcilerin tavrının arkasında Tanrı vardı. — The Bible Knowledge Commentary⁴

3. Estelle, B.D. Salvation through Judgment and Mercy: The Gospel According to Jonah, s. 65.

4. Walvoord, J. F., vd. The Bible Knowledge Commentary.

2:4 | ‘Huzurundan kovuldum’ dedim, ‘yine de göreceğim kutsal tapınağını.’

Peygamber ölüm korkusu içindeydi ve buna ek olarak yüreğinde başka bir sıkıntı daha vardı: Tanrı’nın huzurundan kovulmuş olarak denizin derinliklerinde kaybolmak! Bu ayette, bahsedilen “Huzur” kelimesi İbranice’de “Gözünün önünde olmak” anlamında kullanılan bir kelimedir. Yunus sanki Tanrı’nın görüş alanı dışına çıkmış gibi kendisini her şeyden ve herkesten yalıtılmış hissetmektedir. Öyle ki, yalnız bir şekilde denizin ve fırtınanın ortasında ölüme terk edilmiştir.

Telaş içinde demiştim ki, “Huzurundan atıldım!” Ama yardıma çağırınca seni, yalvarışımı işittin. — Mezmurlar 31:22

Yunus’un sıkıntı içinde, Tanrı’nın kutsal tapınağını anımsaması çok ama çok önemlidir. Çünkü o ana dek söz dinlemez tavırlarıyla Tanrı’yı öfkelenmiştir.

Tapınak, Rab’bin yüceliğini ve huzurunu temsil etmektedir. Kurbanların kesildiği ve kâhinler aracılığı ile sunulduğu bu yer, bir anlamda Tanrı’nın dünyadaki konutuydu. Halkını kurtaran, seven ve kayıran Tanrı’nın görkemi orada açıkça görülmekteydi. Yunus da, günahına rağmen bu tapınağı görmeyi⁵ arzulamakta ve duasında bunu dile getirmektedir. Yeruşalim’de bulunan dünyasal tapınağın görkeminden söz ederken, bunun göksel tapınağın güzelliği ile karşılaştırılamayacağını biliyor olmalıdır.

Yunus’un en büyük sıkıntısı başına gelen fırtına felaketi değil, Tanrı’dan ayrılmış olmasıdır. — David Guzik⁶

2:5–6 | Sular boğacak kadar kuşattı beni, çevremi enginler sardı, yosunlar dolaştı başıma. Dağların köklerine kadar battım, dünya sonsuza dek sürgülendi arkamdan; ama, ya RAB, Tanrım, canımı sen kurtardın çukurdan.

Tanrı’nın önünde içten bir yürekle dua eden Yunus’un çaresizliği sözlerinden anlaşılmaktadır. Ölüm artık kaçınılmaz görünmektedir. Öyle ki, hayatta kalmak için hiç umudu kalmamıştır. Bunu, “Dünya sonsuza dek sürgülendi arkamdan” deyişinden anlamak mümkündür. Kapının arkasından sürgülendiğini hisseden Yunus, kendisi için kurtuluşun kalmadığını düşünmeye başlamıştır. Ne var ki, insan için imkânsız olan şeyler Rab için imkânsız değildir.⁷

Rab, Yunus’un deyimiyle kendisi için sonsuza dek sürgülenen dünyanın kapısını ona yeniden açmış ve onu ölüm çukurundan çekip çıkarmıştır. Bu olay birkaç saniye içinde olup bitmişti ve boğulmak üzere olan peygamber, Tanrı tarafından inanılmaz bir şekilde kurtarılmıştı.

5. ‘O yöne bakmak’ diye de çevrilebilir.

6. Guzik, D. “Bible Study Resources.”

7. İsa onlara bakarak, “İnsanlar için bu imkânsız, ama Tanrı için değil. Tanrı için her şey mümkündür” dedi. Markos 10:27

2:7 | Soluğum tükenince seni andım, ya RAB, duam sana, kutsal tapınağına erişti.

Yunus bu duayı etmek için son ana kadar beklemiş ve tüm umutları tükendiğinde Rab'be seslenmiştir. Petrus'un, Yuhanna 6:68'de "Rab, biz kime gidelim?" sözleriyle dile getirdiği gibi, Yunus'un da Rab'den başka gidecek kimsesi yoktur. Ama Yunus, suya düşer düşmez Rab'be dönmemiş, inatçılığını sürdürmüştür. Buna rağmen esenliğin, şifanın, yardımın ve kurtuluşun Rab'den geldiğini hatırlamış olması son derece önemlidir. Yunus, yüzünü İsrail halkına bereket sağlayan Tanrı'nın kutsal tapınağına çevirmiştir. Duasının Tanrı'nın konutuna eriştiğinin bilincindedir. Duasında her ne kadar Yeruşalim'deki dünyasal tapınaktan söz etse de, yeri göğü yaratan Tanrı'nın elle yapılan bir konutta oturmadığını çok iyi biliyordu. Bununla birlikte bu ayet, Tanrı'nın kendi halkını her an, her yerde görüp işittiğini belirten önemli bir ayettir. Gerçekten de, ne durumda olursak olalım Tanrı dualarımızı işitmekte ve içinde bulunduğumuz durumu çok iyi bilmektedir.

Sıkıntı içinde RAB'be yakardım,
Yardıma çağırdım Tanrım'ı.
Tapınağından sesimi duydu,
Haykırışım kulaklarına ulaştı.
— Mezmurlar 18:6

2:8 | Değersiz putlara tapanlar, vefasızlık etmiş olurlar.

Yunus'un durumunu ele aldığımızda, bu kısa Mezmur'un tüm ayetleri içerisinde 8. ayet en uyumsuz olanı gibi görünmektedir. — The Complete Biblical Library⁸

Yunus, bu ayette vefasızlıktan söz etmekte ve hikâyeyi dinleyip okuyacak olan insanların kendisinininkine benzer bir hataya düşmesini engellemek istemektedir.⁹ İngilizce'de bu ayet birçok kez, "Değersiz putlara tapanlar, dinmeyen sevgilerine vefasızlık etmiş olurlar" şeklinde çevrilmiştir. Aslında ayette "Vefasızlık etmek" kelimesinin hemen yanında Tanrı'nın merhametini ve sonsuz sevgisini açıklayan

Khesed kelimesi kullanılır. Başka bir deyişle Yunus, başka tanrıların peşinden gidenlerin bu sevgiye karşı vefasızlık etmiş olduklarını açıklamaktadır.

Üniversitedeyken öğrendiğim bazı kelime ve kavramlar bugün bile unutamayacağım şekilde yüreğimde yer etmiştir. Eski Antlaşma profesörüm David Barker bu kelimenin önemini vurgulamak için nefessiz kalana dek uzun uzun cümleler kurar ve yüzü kızarıncaya kadar KHESED diye bağırırdı. Onun bu uzun cümlelerini takip etmek pek kolay olmasa da uyguladığı sıra dışı yöntem, bugün onun öğrencileri olan pastör ve teologların bu sözcüğü unutmamaları konusunda yararlı olmuştur. Öyle ki, Tanrı'nın muhteşem merhametini ve sevgisini açıklayan bu kelimeyi artık benim de unutmam mümkün değildir.

8. Gilbrant, T., international editor. The Complete Biblical Library. Vol 15, s. 383.

9. Bu kitap öncelikle İsrail halkına (özellikle de Kuzey Krallığa) hitap etmektedir.

2:9 | Ama şükranla kurban sunacağım sana, adağımı yerine getireceğim. Kurtuluş senden gelir, ya RAB!

Adak adamanın, Türkçe'ye ant içmek olarak çevrilmesinin Türkçe'deki kullanımı bakımından daha anlaşılır olacağına ilişkin açıklamayı kitabımın ikinci bölümünde yapmıştım. Yunus'un burada, "Bir ant içtim ve onu tutacağım" dediği görülmektedir. Bu, Ninova'ya gitme ya da günahattan uzak durma ile ilgili bir söz olabilir. Bunun için Rab'be şükrederek bir kurban sunacağından bahsetmektedir. Birinci bölümün sonunda denizcilerin de ant içtiği görülür. Gerek denizcilerin, gerekse Yunus'un neye ilişkin ant içtikleri bilinmese de, yaşamlarının kalan kısmında Tanrı'ya itaat ederek onu hoşnut edecek şekilde yaşayacaklarına dair söz vermiş olduklarını söylemek yanlış olmaz.

Yunus kitabının en önemli sözlerinden bir tanesi, "Kurtuluş senden gelir, ya Rab" sözüdür.¹⁰ Hatta bu sözün tüm Kutsal Kitap'ın mesajını özetlediği bile söylenebilir. Gerçekten günaha düşmüş ve bozulmuş insanlığın kurtuluşa ihtiyacı vardır ve bu kurtuluş tek taraflı olarak Tanrı'dan gelmektedir. Bununla beraber Tanrı, Yunus'un kendisine gösterdiği lütuftan ders almasını beklemektedir. Öyle ki Rab, Yunus'un yüreğinde de Ninovalılar'a karşı bir merhamet uyanmasını beklemekte ve yürekten bir gayretle o halkı uyarmasını arzulamaktadır.

Victor Hugo, ünlü kitabı Sefiller'de Jan Valjan adındaki kaçak mahkûmdan aynı sadakat ve merhameti göstermesini beklemektedir. Jan Valjan, bir gece zor bir durumdayken bir papazın evine sığınır. Burada iyi muamele görür, kendisine yemek ve sıcak bir yatak sağlanır. Ancak geçmişi peşini bırakmamıştır. Aynı gece papaz uyurken, Jan Valjan evden birkaç gümüş tabak çalar ve kaçır. Ancak hırpani kılığından ötürü ertesi gün jandarmalara yakalanır. Jandarmalara, gümüşleri rahibin verdiğini söylese de onları ikna edemez ve yaka paça rahiple yüzleştirmek üzere hırsızlık yaptığı eve götürülür. Jandarmaları ve Jan Valjan'ı gören papaz, "Hoş geldiniz Mösyö, ben de sizi görmek istiyordum, o tabaklarla beraber şu iki gümüş şamdanı da hediye etmiştim. Neden şamdanları bıraktınız?" diye sorar. Ortada bir hırsızlık suçu olmadığı kanısına varan jandarmalar oradan ayrılır. Jan Valjan ise olup bitenlere inanamaz, çünkü yaşamı boyunca hep haksızlığa uğramış ve insanlardan sürekli kötülük görmüştür. Papaz eline aldığı şamdanları ona uzatıp verir. "Artık kötü bir insan değil iyi bir insansınız" diyerek onu uğurlar. Kendisine gösterilen bu büyük lütuf onun yaşamını değiştirmiş ve böylece kendisi de insanlara merhamet göstererek, pek çok insanın yaşamını değiştirmiştir.¹¹

2:10 | RAB balığa buyruk verdi ve balık Yunus'u karaya kustu.

Tanrı'nın insanların dışında kalan diğer varlıklarla da iletişim kurabilmesi onun akıl almaz görkemine ilişkin başka bir kanıt daha sunmaktadır. Tek bir sözü ile denizleri fırtınaya boğan Tanrı, şimdi de balığa buyruk vererek Yunus'u karaya kusmasını

10. Kitabımın başlığına esin kaynağı olan bu ayet, Tanrı'nın karşılıksız lütfunu açıklamakta ve Yunus'un yazdığı bu duanın bir özeti niteliğini taşımaktadır.

11. Bu örnek, Bryan D. Estelle'nin kitabında benzer bir şekilde, farklı bir ayetin yorumunda kullanılmıştır.

sağlamıştır. Burada sadece denizin, göklerin ve toprağın değil, diğer canlıların da ona itaat ettiği görülmektedir.

Yunus, ona sağlanan lütfâ karşı tıpkı Jan Valjan gibi itaatkâr bir yürekle cevap verip rotasını doğruya, Ninova'ya doğru mu çevirecekti, yoksa itaatsizlikte ısrar edip yeni bir kaçış planını uygulamaya mı koyacaktı?

Yunus, denizin derinliklerine doğru çekilirken ve balığın karnındayken dua ederek Rab'bin önüne gelmiş ve tövbekâr tutumunu bir ant ile pekiştirmiştir. Peki, Yunus içten bir şekilde tövbe etmiş ve pişmanlık duyarak bu olay sonrasındaki davranışlarını değiştirmiş midir? Bazı yorumcular eldeki kanıtlara bakarak Yunus'un tövbekâr bir tutum takındığını söylemiştir. Bazı yorumcular ise, kitabın üçüncü ve dördüncü bölümlerine bakarak Yunus'un tutumunda ciddi bir değişiklik olmadığını ileri sürmüştür. Bu görüşü savunan yorumculara göre, Yunus'un tövbesi içten değildir.

Ayetlere bakıldığında, Tanrı'nın gösterdiği merhametin Yunus üzerinde derin bir etki bıraktığı görülebilir. Öyle ki, Yunus'un kurtuluş sevinci bölüm boyunca sürmektedir. Ancak Yunus kitabının son iki bölümüne bakıldığında, peygamberin tavırlarının pek de olumlu olmadığı fark edilecektir. Yunus eğer içten bir tövbe ettiyse bile bu etkinin yavaş yavaş kaybolmaya başladığı ileri sürülebileceği gibi, onun hiçbir zaman tövbekâr bir yüreğe sahip olmadığı da söylenebilir.

04

Büyük Bir Şehir

Ne mutlu isyanı bağışlanan, günahı örtülen insana! — Mezmurlar 32:1

3:1–2 | RAB Yunus’a ikinci kez şöyle seslendi: “Kalk, Ninova’ya, o büyük kente git ve sana söyleyeceklerimi halka bildir.”

Üçüncü bölümün girişindeki bu ayetin, birinci bölümün ilk ayeti ile olan paralelliği açıktır. Kitabın başında Ninova’ya gidip uyarı yapması istenen peygamber, aynı çağrışı bir kez daha almıştır. Rab, deniz yolculuğu istediği gibi sonuçlanmayan Yunus’a ikinci kez seslenmiştir. Şimdi tekrar Tanrı’nın huzurunda, onun yüceliği önündedir. Tanrı, Yunus’a bir fırsat daha vermiştir. Bu, Tanrı’nın merhamet ve sevgi dolu karakterini gözler önüne sermektedir. Kutsal Kitap’ta ikinci bir fırsatı bulamamış birçok kişi bulunmaktadır. Örneğin, sahip oldukları parayı Rab’bin hizmeti için kullanma konusunda isteksiz olan ve bunun için paranın bir bölümünü kendileri için saklama kararı veren Hananya ve Safira çifti, bir anda Tanrı’nın göksel yargısına yakalanmıştır.¹ Ama bu ayetlerde

Tanrı’nın Yunus’a sitem etmeden, kızmadan, yapmış olduğu hatayı yüzüne vurmadan çağrısını tekrarladığı görülmektedir. Tanrı, Yunus’a kitabın ilk ayetinde yaptığı konuşmanın benzerini tekrarlamıştır. Ona yine, “Git ve söyleyeceklerimi Ninova halkına bildir” demiştir.

Tanrı, Yunus’a yalnızca hayatını geri vermekle kalmadı, ona tekrar peygamberlik makamını ve onurunu da teslim etti. — John Calvin²

3:3 | Yunus RAB’bin sözü uyarınca kalkıp Ninova’ya gitti. Ninova öyle büyük bir kentti ki, ancak üç günde dolaşılabilirdi.

Yunus’un daha önce düşmüş olduğu hataya tekrar düşmediği ve bu kez Tanrı’nın ondan gitmesini istediği yere, Ninova’ya gittiği görülmektedir. Balığın onu nereye kustuğu bilinmediği için, bulunduğu bölgeden Ninova’ya ne kadar yürüdüğü bilinmemektedir. Ancak balığın onu Anadolu’nun güney ya da bugünkü Suriye’nin batı kıyılarına bıraktığını varsaysak bile, yüzlerce kilometre yol yürümüş olması gerekmektedir. Bu

1. Hananya adında bir adam, karısı Safira’nın onayıyla bir mülk sattı, paranın bir kısmını kendine saklayarak gerisini getirip elçilerin buyruğuna verdi. Karısının da olup bitenlerden haberi vardı. Petrus ona, “Hananya, nasıl oldu da Şeytan’a uydun, Kutsal Ruh’a yalan söyleyip tarlanın parasının bir kısmını kendine sakladın?” dedi. “Tarla satılmadan önce sana ait değil miydi? Sen onu sattıktan sonra da parayı dilediğin gibi kullanamaz mıydın? Neden yüreğinde böyle bir düzen kurdun? Sen insanlara değil, Tanrı’ya yalan söylemiş oldun.” Hananya bu sözleri işitince yere yıkılıp can verdi. Olanları duyan herkesi büyük bir korku sardı. Gençler kalkıp Hananya’nın ölüsünü kefenlediler ve dışarı taşıyıp gömdüler. Bundan yaklaşık üç saat sonra Hananya’nın karısı, olanlardan habersiz içeri girdi. Petrus, “Söyle bana, tarlayı bu fiyata mı sattınız?” diye sordu. “Evet, bu fiyata” dedi Safira. Petrus ona şöyle dedi: “Rab’bin Ruhunu sınamak için nasıl oldu da sözbirliği ettiniz? İşte, kocanı gömenlerin ayak sesleri kapıda, seni de dışarı taşıyacaktı.” Kadın o anda Petrus’un ayakları dibine yıkılıp can verdi. İçeri giren gençler onu ölmüş buldular, onu da dışarı taşıyarak kocasının yanına gömdüler. İnanlılar topluluğunun tümünü ve olayı duyanların hepsini büyük bir korku sardı. Elçilerin İşleri 5:1–11

2. Calvin, J. Commentaries on the Twelve Minor Prophets, Cilt 3, s. 92.

durumda Yunus'un Ninova'ya varması birkaç hafta sürmüş olmalıdır. Kutsal Kitap bize bu yolculuk hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir.

Ninova, Babil'in 400 kilometre kuzeyinde, Dicle Nehri kıyılarında kurulmuştu. Bu yerleşimin kuruluş öyküsü, Tufan'dan hemen sonra Nuh'un oğlu olan Ham'ın torunu

Nemrut'a kadar uzanmaktadır. Bu, Ninova'yı tarihteki ilk uygarlıklardan biri haline getirmektedir.

Ham'ın oğulları: Kûş, Misrayim, Pût, Kenan. Kûş'un oğulları: Seva, Havila, Savta, Raama, Savteka. Raama'nın oğulları: Şeva, Dedan. Kûş'un Nemrut adında bir oğlu oldu. Yiğitliğiyle yeryüzüne ün saldı. RAB'bin önünde yiğit bir avcıydı. "RAB'bin önünde Nemrut gibi yiğit avcı" sözü buradan gelir. İlkın Şınar topraklarında, Babil, Erek, Akat, Kalne kentlerinde krallık yaptı. Sonra Asur'a giderek Ninova, Rehovot-İr, Kalah kentlerini ve Ninova'yla önemli bir kent olan Kalah arasında Resen'i kurdu. — Yaratılış 10:6–12

Yunus kitabının birçok yerinde Ninova'nın görkemi vurgulanır. Kitap, kentin büyüklüğünü açıklarken üç günde dolaşılabilirliğinden söz etmektedir. Bundan ne anlaşılması gerektiği konusu birçok akademisyen tarafından tartışılmış ve bu konuda bir fikir birliğine varılamamıştır. Kitapta sözü edilen üç günlük sürenin surların çevresini dolaşmayı mı, kentin görülmeye değer yerlerini görmeyi mi, yoksa vilayetlerin binek hayvanları aracılığıyla ziyaret edilmesini mi kapsadığı açık değildir. Kentin vilayetleriyle birlikte uzunluğu neredeyse 45–50 kilometreyi, genişliği ise 15 kilometreyi bulmaktadır.³ Ancak kentin surlarının çevresi 12 kilometre civarındaydı.⁴ Kentin önemli yerlerini görmenin ve buralarda konuşma yapmanın birkaç gün süreceği düşünülürse, Yunus'un üç günlük süreden kastının genel bir ziyaret olması muhtemeldir. Önemli olan, kentin büyüklüğünden çok Yunus'un ilettiği mesajın ne kadar yayıldığıdır.

Kentin görkeminden bahsederken surlarının kalınlığı için, üç at arabasının geçebileceği kalınlıktaydı, denilmektedir.⁵ Üçüncü bölüm boyunca inceleyeceğimiz bu inanılmaz korunaklı kentin, toplamda on beş kapısı vardı ve bu kapılar eski Ninova krallarına ithaf edilmişti. Mark Dever, bunlara ek olarak, şehrin kilometrelerce uzunlukta bir su kemerine, asma bahçelerine, harika yollara ve büyük bir kütüphaneye sahip olduğundan söz etmektedir.⁶

Dünya'nın o günlerdeki en muhteşem şehriydi. — John Wesley⁷

3. Halley, H. H. Bible Handbook, s. 291.

4. Strabo, Diodorus, Herodotus, Xenophon gibi önemli tarih ve coğrafyacılar dahi şehrin büyüklüğü konusunda hemfikir değildirlir. Bu konuda ayrıntılı ve akademik bir araştırma için Charles Halton'un, "How Big was Nineveh? Literal versus Figurative Interpretation of City Size" çalışmasına bakabilirsiniz. Bkz, Kaynakçalar.

5. Smith, W. Smith's Bible Dictionary, s. 219.

6. Dever, M. The Message of the Old Testament, s. 771.

7. Wesley, J. Explanatory Notes on the Bible.

3:4 | Yunus kente girip dolaşmaya başladı. Bir gün geçince, “Kırk gün sonra Ninova yıkılacak!” diye ilan etti.

Yunus kenti dolaştıktan bir süre sonra vaazını vermeye başlamıştır. Bu vaaz, büyük ihtimalle kalabalık bir köşe başında verilmiş ve birçok insan tarafından dinlenmiştir. Yunus, Ninova halkına kötü bir mesaj iletmektedir. Böylelikle Ninovalılar, Tanrı’nın yargısının geleceğini ve kentin kırk gün sonra yok olacağını işitir. Yunus’un vaazı konusunda ayrıntılı bir bilgi bulunmasa da, içeriği kuşkusuz Kutsal Kitap’ta açıklanandan daha fazla ayrıntıya yer vermektedir. Belki Ninova’ya gelecek yargının nedeni konusunda da bilgiler içermektedir. Bölümün devamında bu yargının nedeninin Ninova halkının yaptığı kötülükler olduğu ve bu günahların Tanrı katına dek yükseldiği görülmektedir. Bununla beraber halkın kurtuluşu için Tanrı’nın bir planı olduğu unutulmamalıdır.

Peki Yunus, Tanrı sözünü bildirirken hangi dili kullanmıştır? Bu konuda pek bir bilgi yoktur. Buna rağmen, o çağda bugünün İngilizcesi gibi evrensel nitelik kazanmış bir dil olan Akkad dilini ya da İ.Ö. 8. yüzyılla birlikte yavaş yavaş yaygınlaşan Aramice’yi kullanmış olabileceği düşünülebilir.

Yunus hangi dilde vaaz etti? Akkad dilini öğrenmiş miydi, orada halk İbranice anlıyor muydu, yoksa ticaret ve siyaset dili olan Aramice’yi mi kullandı? — Eski Antlaşma’ya Genel Bakış⁸

3:5–6 | Ninova halkı Tanrı’ya inandı. Oruç ilan ederek büyüğünden küçüğüne hepsi çula sarındı. Ninova Kralı olanları duyunca, tahtından kalkıp kaftanını çıkardı; çula sarınarak küle oturdu.

Ninova halkı, Tanrı’nın öfkeli sözlerini ve bu sözlerin taşıdığı yargıyı ciddiye almıştır. Başlarına gelecek olan felaketten tövbe ederek kurtulacaklarını ummaktadırlar. Kutsal Kitap’ta Tanrı’nın bu gibi olaylarda duruma bağlı olarak farklı kararlar verebildiği görülmektedir. Günah işleyen kişinin tövbe etmesi halinde Tanrı, getireceğini söylediği felaketten vazgeçebilmektedir.

Bir ulusun ya da krallığın kökünden söküleceğini, yıkılıp yok edileceğini duyururum da, uyardığım ulus kötülüğünden dönerse, başına felaket getirme kararımдан vazgeçerim. Öte yandan, bir ulusun ya da krallığın kurulup dikileceğini duyururum da, o ulus sözümü dinlemeyip gözümden kötü olanı yaparsa, ona söz verdiğim iyiliği yapmaktan vazgeçerim. — Yeremya 18:7–10

Ninova halkı Yunus’un peygamberliğini kabul etmiş ve Tanrı’ya iman etmiştir. Tanrı’nın yargıyla birlikte onları hemen cezalandırmadığını görmüşler ve kendilerine verilen kırk günlük süreyi iyi bir şekilde değerlendirmek istemişlerdir. Bunun için tövbe etmeye hazır oldukları görülmektedir.

8. LaSor, W. S., D. A. Hubbard ve F. W. Bush. Eski Antlaşma’ya Genel Bakış, s. 422.

Burada bahsedilen çul ve kül örnekleri günümüz kültürlerine uzak olsa da, o çağın Orta Doğu geleneğinde görülen yaygın bir uygulamaydı. Çul,⁹ kaba ve sert bir kumaştır, bugünkü kahve çuvallarına benzeyen bu kumaştan yapılma giysiyi tüm halkın giymesindeki amaç, günahtan, dünyasal zevklerden ve rahatlıktan uzaklaşıp iradelerini sıkıntı ve acı ile terbiye etme arzusuyla açıklanabilir. Teslimiyet, itaat ve boyun eğmeyi betimleyen bu olay, yaptığı yanlışın bilincine varmış olan Ninova halkı arasında hızla yaygınlaşmış ve küçüğünden büyüğüne herkes çula bürünmüştür. Kül ise bitip tükenmişliği ve yok oluşu simgelediği için küle oturma eylemi ile değersizliği, hiçliği, yok oluşu vurgulayan bir mesaj verilmektedir. Orta Doğu’da insanların küle oturması ya da başlarına kül dökmeleri, kendilerini işe yaramaz, değersiz ve önemsiz hissettiklerini dışa vurmaya yarardı. Bu durum, sanki yaşadıkları bir yası göstermekteydi. Tanrı’yı tanımadan yaşayan ve ona karşı isyankâr bir tutum sergileyen halk yaşamlarını boşa harcamış hissetmektedir.

Pek çok Doğu toplumunda yaygın olarak görülen acının dışavurumu, bizim kültürümüzde de en yaygın şekilde ağıt ile kendisini göstermektedir. Yıllar önce, uzaktan bir akrabamızın cenazesine gitmiştim. Cenaze kalabalıktı ve ölen kişinin yakınları köylerinden kalkıp cenazeye katılmak için Ankara’ya gelmişti. Hayatını kaybeden akrabamızın annesi yüreğindeki acıdan dolayı ağıt yakıyor ve kendisini yerlere atıp toprağı avuçlayarak havaya savuruyordu. Batı toplumlarında yaygın şekilde görülen bir uygulama da, cenazelere yası simgeleyen siyah kıyafetlerle katılmaktır. Bu örnekler tövbe ile ilgili olmasa da acının ve yasin dışavurumudur.

Çula sarınma ve küle oturma birbirinden farklı ve bağımsız iki eylem olmasına rağmen, duyguların bu şekilde dışavurumu genellikle Kutsal Kitap’ta yürekten bir tövbeyi açıklamak için yapılır. Ayetlere bakıldığında, bu uygulamanın yalnızca İsrail halkına özgü olmadığı, diğer toplumların da bu uygulamaya başvurduğu görülmektedir. İşlediği günahın farkına varan ve tövbe etmeye yönelen kişi, Tanrı’nın lütfu olmaksızın bir hiç olduğunun farkına varmakta ve bağışlanmak için dünyasal zevkleri bir kenara bırakarak Rab’be bakmaktadır. Ninova halkı da bu şekilde hissettiği için aynı yönetime başvurmuştur.

3:7–9 | Ardından Ninova’da şu buyruğu yayımladı: “Kral ve soyluların buyruğudur: Hiçbir insan ya da hayvan –ister sığır, ister davar olsun– ağzına bir şey koymayacak, otlamayacak, içmeyecek. Bütün insanlar ve hayvanlar çula sarınsın. Herkes var gücüyle Tanrı’ya yakararak kötü yoldan, zorbalıktan vazgeçsin. Belki o zaman Tanrı fikrini değiştirip bize acır, kızgın öfkesinden döner de yok olmayız.”

Ayet, tövbe eden kralın, tüm kent halkının da aynı şeyi yaptığından emin olmak istediğinden söz etmektedir. O çağlarda kralın tövbe edip inancını değiştirmesi, tüm halkın da aynı şeyi yapmak zorunda olduğu anlamına gelmekteydi. Tövbe eden kral, halkın günahlarından dönmesi için oruç tutulmasını zorunlu kılan bir buyruk yayınlamıştır. Ama kral yalnızca insanlarla yetinmemiş, hayvanların da çula

9. Çul o dönemde genellikle keçi tüyünden yapılırdı.

sarınmasını ve oruç tutmasını şart koşmuştur. Hatta besili olması gereken sığır ve davar gibi hayvanlar da bu uygulamaya dahil edilmiştir. Bir zamanlar kendi zevk ve arzularına köle olan kralın, dünyasal zevkleri bir kenara bırakarak, yüzünü Rab’de çevirmesi beklenmedik bir davranıştır. Kral orucun içeriğini açıklarken verdiği çula sarınma, yeme ve içmeden uzak durma buyruklarına tövbeyi de eklemiştir. Kötü yoldan ve zorbalıktan vazgeçmeleri durumunda Tanrı’nın fikrini değiştirebileceğini halkına bildirmiştir. Öyle ki, tövbe bu halkın kurtuluşu için atılması gereken en önemli adımdır. Tövbe ile kral da halkı gibi, gazabını dökmesine günler kalmış olan Tanrı’nın öfkesinin yatışmasını ummaktadır.

Birinci bölümde denizcilerin, ikinci bölümde ise Yunus’un andı görülür. Bu bölümde ant kelimeleri geçmese de, Ninova Kralı’nın ve dolayısı ile tüm halkın Tanrı’nın ardı sıra gideceği konusunda söz verdiği görülmektedir.

3:10 | Tanrı Ninovalılar’ın yaptıklarını, kötü yoldan döndüklerini görünce, onlara acıdı, yapacağını söylediği kötülükten vazgeçti.

Merhametli Tanrı’nın yüreği, bu günahkar halka karşı yumuşamıştır. Ninova halkının kötü yollardan ve zorbalıktan vazgeçmesi, oruç tutup Rab’bin önünde beklemesi Ninovalılar’ın tövbesine ilişkin mükemmel bir kanıttır. Halkın tutumunu ve imanını gören Tanrı onlara getireceğini söylediği yargıdan, yapmayı planladığı kötülükten vazgeçmiştir. Burada Tanrı’nın asıl amacı görülmektedir. O yok etmek değil, merhamet etmek istemektedir.

05

Büyük Bir Lütuf

Ben RAB'bim... RAB, acıyan, lütfeden, tez öfkelenmeyen, sevgisi engin ve sadık Tanrı. Binlercesine sevgi gösterir, suçlarını, isyanlarını, günahlarını bağışlarım. — Mısır'dan Çıkış 34:6–7

4:1 | Yunus buna çok gücenip öfkelenildi.

Bu olay çok tuhaftır, çünkü genellikle vaizler onları dinleyen toplulukların tövbe etmesinden hoşnut olurlar, ancak Yunus değildi. — David Guzik

Tanrı'nın tövbekâr Ninova halkına acıması ve onlara getireceği yargıdan vazgeçmesi, Yunus'u ciddi şekilde gücendirmiş ve öfkelenmişti. Bu ayette Yunus hiç beklenmedik bir tavır sergilemektedir. Kitabın üçüncü bölümünün başında Tanrı'nın isteğini yerine getiren bir Yunus görmüş ve davranışının yürekten olup olmadığını sorgulamıştı. Yunus'un öfkesinin nedeni konusunda teologlar arasında görüş birliği bulunmamaktadır. Bazı teologlara göre Yunus'un tutumu kişiseldir. Bu görüşü savunanlar, Yunus'un yargı üzerine vaaz vermesine rağmen Tanrı Ninova'ya kurtuluş sağlamış ve bu durum Yunus'u Ninova halkının karşısında kötü göstermiştir, demektedir. Buna göre, Yunus kendisini sahte bir peygamber gibi hissetmiştir.

Bazıları ise, bu öfkenin nedenini Tanrı'nın Ninova gibi zalim bir halka merhamet etmesine bağlamaktadır. Yunus, zaten en başından beri bu görevden hoşnut değildir.

Dördüncü yüzyılda yaşayan ve kilise tarihinin önemli liderlerinden biri olan Jerome'a¹ göre ise, Yunus'un öfkesinin asıl nedeni diğer ulusların kurtulması değil, Tanrı'nın İsrail'e sırtını çevirmesidir. Yunus böyle bir planın parçası olmak istememektedir.² Tanrı, İsrail'i bereketlemek yerine gazabı hak eden bir halka yönelmiş ve onun kurtuluşunu sağlayarak diğer uluslara olan sevgisini ve merhametini göstermiştir. Bunun için Tanrı özellikle Yunus'u seçmiş, İsrail'in nefret ettiği bir halkı kurtarmak için onu Ninovalılar'ın arasına göndermiştir.

Jerome'un düşüncesine göre Yunus, Tanrı'nın İsrail'le olan ilişkisini anlamışa benziyor. Musa'da açıklanan ve sonraları Pavlus'un Romalılar'da (10:19–20,³ 11:11–144) bahsettiği gibi, İsrail imandan uzaklaştığında, Tanrı bereketlerini diğer uluslara yönlendirerek kendi halkını yargılamıştır. Bunu, halkının kıskançlığını uyandırarak, onları tövbeye yönlendirmek için yapmaktadır. — Joel P. Johnson⁴

1. Eusebius Sophronius Hieronymus (Latince) ismiyle de bilinir.

2. Hegedus, T. M. "Jerome's Commentary on Jonah: Translation with Introduction and Critical Notes."

3. Yine soruyorum: İsrail anlamadı mı? Önce Musa, "Ben sizi ulus olmayanla kışkırtacağım, Anlayışsız bir ulusla sizi öfkeli edeceğim" diyor. Sonra Yeşaya cesaretle, "Aramayanlar beni buldu Sormayanlara kendimi gösterdim" diyor. Romalılar 10:19–20

4. Johnson, J. P. "Jerome Hakkında Kişisel Yazışmalar."

Tanrı olmayan ilahlarla
 Beni kışkandırdılar;
 Değersiz putlarıyla beni öfkelenlendirdiler.
 Ben de halk olmayan bir halkla
 Onları kışkandıracağım.
 Anlayışsız bir ulusla
 Onları öfkelendireceğim.
 — Yasa'nın Tekrarı 32:21

4:2–3 | RAB'be şöyle dua etti: “Ah, ya RAB, ben daha ülkemdeyken böyle olacağını söylemedim mi? Bu yüzden Tarşış'e kaçmaya kalkıştım. Biliyordum, sen lütfeden, acıyan, tez öfkelenmeyen, sevgisi engin, cezalandırmaktan vazgeçen bir Tanrı'sın. Ya RAB, lütfen şimdi canımı al. Çünkü benim için ölmek yaşamaktan iyidir.”

Rab'bini iyi tanıyan Yunus, onun tövbe eden Ninova'ya kurtuluş sağlayacağını biliyordu. Tanrı'nın çabuk öfkelenmeyen karakterini bildiği için, zalim bir halk da olsa onlara merhamet edeceğini anlamıştı. Yunus, tez öfkelenmeyen Tanrı'ya karşı tez öfkelenmişti ve onun Ninova halkına karşı duyduğu sevgiye şaşırıp kalmıştı. Yunus, Tanrı'nın davranışının ne olacağını önceden bildiğini söylemektedir. Bunu bildiği ve gerçekleşmesini istemediği için, Tanrı'dan kaçmaya başlamıştır. Bu gerçek Yunus kitabının birinci bölümünün ikinci ayetinden itibaren görülmektedir. Yunus Tanrı'dan bahsederken, onun yumuşak bir yüreği olduğunu ve ona dönenlere merhamet edeceğini söylemektedir. Ayetin sonunda, “Cezalandırmaktan vazgeçen bir Tanrı'sın” dediği görülür.

Kutsal Kitap, Tanrı'yı tanımanın önemini vurgulamaktadır. Onu hoşnut edecek şekilde tapınmak, dua etmek ve onu yüceltmek gerekmektedir. Bunun için de Tanrı sözünü tüm yüreğimizle araştırmamız gerekmektedir. Tıpkı evlilikte insanın eşini daha iyi tanıyarak onu hoşnut etmek için çabalaması gibi, Tanrı'ya yaklaşırken de onu hoşnut edebilmek için daha yakından tanımaya çalışmalıdır. Yüreğimiz Rab'bi yüceltmek için çarpıyor olabilir ancak onu Kutsal Kitap'a uygun şekilde yüceltmeyorsak, Rab bundan hoşnut olmayacaktır. Yunus, Tanrı'yı Kutsal Yazılar'a göre doğru bir şekilde tanıyor olmasına rağmen Rab'bin planlarından hoşnut değildir. Yunus'un günahı utanç vericidir, çünkü Rab'bin tanrılığından rahatsızlık duymaktadır.

RAB bulutun içinde oraya inip onunla birlikte durdu ve adını RAB olarak duyurdu. Musa'nın önünden geçerek, “Ben RAB'bim” dedi, “RAB, acıyan, lütfeden, tez öfkelenmeyen, sevgisi engin ve sadık Tanrı. — Mısır'dan Çıkış 34:5–6

Yunus'un yüreğindeki öfke o kadar büyüktü ki, Tanrı'dan ölmeyi dilemiştir. Tanrı'nın bu ahlâksız ve acımasız halka merhamet etmesini kabullenmek istememiş ve diğer ulusların İsrail gibi bereket bulmasına içerlemiştir. Kutsal Kitap'ta, Yunus dışında

ölümü benzer nedenlerle arzulamış başka kişiler de bulunmaktadır. Örneğin İlyas⁵ ve Eyüp'de⁶ sıkıntıları dayanılmazlaştığında aynı yürekle Rab'be seslenmişlerdir.

4:4 | RAB, “Ne hakla öfkeleniyorsun?” diye karşılık verdi.

Rab, ölümü arzulayacak kadar öfkeli olan Yunus'a bir soruile karşılık vermekte ve Yunus'a ne hakla öfkeleniyorsun diye seslenmektedir. Kutsal Kitap'ta Tanrı'nın zaman zaman halkına böyle sorular sorduğunu görmekteyiz.

RAB Tanrı kadına, “Nedir bu yaptığın?” diye sordu. — Yaratılış 3:13

RAB Kayın'e, “Kardeşin Habil nerede?” diye sordu. — Yaratılış 4:9

Sonra Rab'bin sesini işittim: “Kimi göndereyim? Bizim için kim gidecek?” diyordu. — Yeşaya 6:8

İsa daha konuşurken bir kalabalık çıkageldi. Onikiler'den biri, Yahuda adındaki kişi, kalabalığa öncülük ediyordu. İsa'yı öpmek üzere yaklaşınca İsa, “Yahuda” dedi, “İnsanoğlu'na bir öpücükle mi ihanet ediyorsun?” — Luka 22:47–48

Tanrı'nın, yanıtını bilmediği hiçbir soru olmadığı için esasında soru sormaya ihtiyacı yoktur. Ama insanlarla iletişim kurarken onların anlayabileceği bir yöntem seçmektedir. Buna antropomorfik dil denilmektedir. Örneğin Mezmur 63'te, yazar “Canım sana sınımsız sarılır, sağ elin bana destek olur” demektedir. Peki Tanrı'nın gerçekten sağ eli var mıdır? Aynı şekilde Kutsal Kitap, Tanrı'nın gözlerinden ve dudaklarından bahseder, oysa Tanrı'nın bizim gibi bir bedeni, eli ayağı ve kulağı yoktur. Çünkü Tanrı ruhtur. Ama bizimle iletişime geçerken bazen bizdeki organ ve özellikler kendisinde de varmış gibi söz etmektedir. Bunun nedeni, bizim kendisi ile iletişim kurabilmemize izin vermesi ve kendisini göstermek istediği kadarıyla kavrayabilmemizi sağlamaktır. Tanrı bizim seviyemize inmek istemektedir. Böyle olmasaydı kutsal olan Rab'bi anlamamız pek mümkün olmazdı. Ayetteki soru aracılığıyla Tanrı, Yunus'un tekrar düşünmesini ve böylece hatasını görmesini arzulamaktadır. Yunus'un durumunu ve davranışlarını gözden geçirip öfkelenmek konusunda haksız olduğunu fark etmesi ve tövbeye yönelmesi gerekmektedir.

Aslında Tanrı, Yunus'tan neden öfkelenişine dair bir açıklama getirmesini beklemektedir. Tek istediği, Yunus'un günahının farkına varması ve “Öfkelenmeye hakkım yoktu Rab, senin yolların doğrudur ve istediğine merhamet etmeye hakkın vardır” gibi bir yanıt vermesiydi.

5. Bir gün boyunca çölde yürüdü, sonunda bir retem çalısının altına oturdu ve ölmek için dua etti: “Ya RAB, yeter artık, canımı al, ben atalarından daha iyi değilim.” 1. Krallar 19:4

6. Kerem edip beni ezse, elini çabuk tutup yaşam bağımlı kesse! Eyüp 6:9

4:5 | Yunus kentten çıktı, kentin doğusundaki bir yerde durdu. Kendisine bir çardak yaptı, gölgesinde oturup kentin başına neler geleceğini görmek için beklemeye başladı.

Yunus, kentten çıkıp doğuda kalan bir araziye gitmiş ve çardak kurmuştur. Bu çardak, muhtemelen altında yalnızca kendisinin durabileceği türden, çalı çırpıdan ibaret basit bir gölgelikti.⁷ Gemide olduğu gibi, kentin dışında da kendisine rahat bir yer hazırlamıştı. Peki neden kentin başına gelecekleri izlemek için surların dışına çıkmış ve kendisine seyirlik bir yer bulmuştu? Tanrı Ninova halkını bağışlamıştı, öyleyse bu halkın başına ne gelebilirdi ki! Bu ayet, bize Yunus'un yüreğinde hâlâ Tanrı'nın Ninova'yı yok edeceğine dair bir umut taşıdığını göstermektedir. Belki de kırk gün geçmesini beklemiş ve ardından Tanrı'nın kenti yargılayıp yargılamayacağını görmek istemiştir.

(Yunus) Muhtemelen, bir depremin ya da Sodom'da olduğu gibi bir ateşin şehri yok etmesini bekliyordu. — Albert Barnes⁸

4:6 | RAB Tanrı Yunus'un üzerine gölge salacak, sıkıntısını giderecek bir keneotu sağladı. Yunus buna çok sevindi.

Tanrı yüce merhametinden ötürü, Yunus'un öfkesine ve itaatsizliğine rağmen ona gölgesinde rahatça oturabilmesi için bir keneotu sağlamıştır. Keneotunun gölgesi, kendi yaptığı çardağinkinden çok daha ferahlatıcı olmalıydı. Ayette “Keneotu” olarak geçen bitkinin ne olduğu konusunda yorumcular arasında fikir birliği bulunmamaktadır. Ama keneotunun güneş ışınlarını engelleyebilecek türde büyük yapraklı bir bitki olduğu konusunda hemfikirdirler. Bazı yorumcular kelimeye bakarak bir tür üzüm bağı, bazıları salatalık benzeri büyük yapraklı bir bitki, bazıları ise bir sarmaşık türü olduğunu düşünmektedir. Her ne olursa olsun, Tanrı mucizesel bir hızla büyüttüğü bu bitki ile öfkeli

Yunus'un biraz olsun rahatlamasını sağlamıştır.

Ninova kentinin bulunduğu Orta Doğu bölgesi, çölleri ve sıcaklığıyla meşhurdur. Bu nedenle sıcaklık Yunus'u perişan etmiş olmalıdır.

4:7–8 | Ama ertesi gün şafak sökerken, Tanrı'nın sağladığı bir bitki kurdu keneotunu kemirip kuruttu. Güneş doğunca Tanrı yakıcı bir doğu rüzgarı estirdi. Yunus başına vuran güneşten bayılmak üzereydi. Ölümü dileyerek, “Benim için ölmek yaşamaktan iyidir” dedi.

Nispeten rahat bir gece geçiren Yunus, sabah sıcak hava dalgası taşıyan kavurucu bir esintiyle uyanmıştı. Tanrı'nın gönderdiği sıcak rüzgâr doğudan esmekteydi ve Yunus'u neredeyse bayıltacaktı. Ninova'nın çevresi çıplak sayılabilecek bir araziden oluşmaktaydı. Bu yüzden muhtemelen esintiyi ve sıcaklığı engelleyecek bir bitki örtüsü bulunmuyordu. Bir süre sonra, kavurucu rüzgâra başka bir sorun daha eklenmişti:

7. Jamieson, R., A. R. Fausset and D. Brown. Commentary on the Whole Bible.

8. Barnes, A. Barnes' Notes on the Whole Bible.

Tanrı'nın sağladığı bir bitki kurdu, keneotunu kemirerek kurutmuştu. Tanrı, Yunus'a mucizesel şekilde sağladığı keneotunu ertesi gün gönderdiği bir kurt ile yok etmişti. Yunus'a balık aracılığıyla bir şeyler öğretmeye çalıştığı gibi şimdi de aynı şeyi keneotu aracılığıyla yapıyordu. Ayetler, Yunus'un kitap boyunca sergilediği öfkeli tavrın devam ettiğini ve ölümü dilediğini açıklar.⁹ Yunus, ilki ikinci bölümde, ikisi ise son bölümde olmak üzere üç defa ölümden bahsetmektedir. Onun bu ölüm arzusu, ruh hali hakkında bize önemli bir ipucu vermektedir. Tanrı'dan kaçması, geminin ambarından çıkmaması, denizcilere kendisini denize atmalarını söylemesi, öleceğini anlayıncaya kadar duaya yönelmemesi ve bu bölümde iki kere ölümü dilemiş olması bir peygamber için doğal davranışlar değildir. Ancak Musa'nın bir cinayet işlediği, Davut'un başka birinin eşiyle yatağa girdiği, Nuh'un, çocuklarının da görebileceği şekilde sarhoş olup çırılçıplak çadırda yattığı düşünüldüğünde, Yunus'un da günah işleyebileceği ve onun da tıpkı bizim gibi Tanrı'nın lütfuna ve merhametine ihtiyaç duyduğu görülür.

4:9 | Ama Tanrı, “Keneotu yüzünden öfkelenmeye hakkın var mı?” dedi. Yunus, “Elbette hakkım var, ölesiye öfkeliyim” diye karşılık verdi.

Tanrı, burada Yunus'a bir kere daha “Öfkelenmeye hakkın var mı?” sorusunu sormaktadır.¹⁰ Ancak bu sefer Yunus duygularını açık bir şekilde ifade eder. Yunus'un değişken duyguları, bir kez daha bencil ve öfkeli bir şekilde ortaya dökülmüştür. Tanrı'nın ona vermiş olduğu bitki gün boyu serinlemesini sağlamıştı. Yunus, bunun için Tanrı'yı yüceltmemiş ve bunu yapmak yerine bitkinin kurummasına kızmıştı. Sıcaktan bunalmış, yaşadıklarından dolayı bezmiş ve Tanrı'nın Ninova'ya duyduğu merhamet karşısında büyük bir öfkeye kapılmıştı. Yunus, kızgınlığının seviyesinden bahsederken ölecek kadar öfkeli olduğunu söylemektedir.

4:10–11 | RAB, “Keneotu bir gecede çıktı ve bir gecede yok oldu” dedi, “Sen emek vermediğin, büyütmediğin bir keneotuna acıyorsun da, ben Ninova'ya, o koca kente acımayayım mı? O kentte sağını solundan ayırt edemeyen yüz yirmi bini aşkın insan, çok sayıda hayvan var.”

Son ayet tüm Yunus kitabını güzel bir şekilde özetlemektedir. Tanrı'nın kayıp olan diğer uluslara karşı duyduğu merhamet, onun karakterinin önemli özelliklerinden birini gözler önüne sermektedir. Yunus'un bir keneotu yüzünden duyduğu öfkeye karşılık, yüce Tanrı'nın lütfakar davranışı önemli bir tezat oluşturmaktadır.

Yunus sadece kendi rahatını düşünerek emek vermediği bir bitki için üzülmekteydi. Oysa Tanrı, kendi benzeyişinde yarattığı Ninova halkını ve onların hayvanlarını önemsemekte, şefkati ve merhameti ile sevip kayırdığını açıkça belli etmekteydi. Öyle ki, sonunda merhamet bulmuşlardı. Burada kullanılan “Sağını solundan ayırt edemeyen” deyimini birçok teolog tarafından tartışılmıştır. Bazı yorumcular ayetin

9. RAB'be şöyle dua etti: “Ah, ya RAB, ben daha ülkemdeyken böyle olacağını söylemedim mi? Bu yüzden Tarışış'e kaçmaya kalkıştım. Biliyordum, sen lütfeden, acıyan, tez öfkelenmeyen, sevgisi engin, cezalandırmaktan vazgeçen bir Tanrı'sın. Ya RAB, lütfen şimdi canımı al. Çünkü benim için ölmek yaşamaktan iyidir.” Yunus 4:2–3

10. RAB, “Ne hakla öfkeleniyorsun?” diye karşılık verdi. Yunus 4:4

İbranice'sine bakarak, deyimini sadece bebekleri kapsadığını, buna dayanarak kentte muhtemelen altı yüz bin civarında insanın yaşadığını iddia etmiştir.

Yunus kitabını Antalya Protestan Kilisesi'nde vaaz ederken, arkadaşım ve aynı zamanda bu kitabın da editörü olan Alper Günay bana, "Sanki Yunus kitabı tam bitmemiş, devamı gelecekmiş gibi duruyor" demişti. Kitabın gerçekten de böyle bir izlenim yarattığı doğrudur. Her hikâyenin sonuca bağlanmasına alışık olduğumuz için, bu bölümde Yunus'un sonraki yaşamı hakkında hiçbir bilgiye yer verilmemesi bizlerde tamamlanmamış bir hikâye hissi uyandırmaktadır. Öyle ki, bu ayetten sonra ne olup bittiği hepimiz için merak konusudur.

Fakat bu hikâye Yunus'tan çok Tanrı'nın hikâyesidir. Bu nedenle Yunus'un davranışlarından çok Tanrı'nın merhameti aracılığıyla yapmış olduğu kurtuluş işine odaklanmak gerekmektedir. Hikâye mutlu sonla bitmektedir. Çünkü denizciler ve Ninova halkı Rab sayesinde yok olmaktan kurtulmuşlardır. Bu hikâyeden bir ders çıkarmak gerekiyorsa, o da Tanrı'nın muhteşem karakteri ve bize gösterdiği merhamet ile ilgilidir.

Yunus kitabı, Tanrı'nın kurtuluş getiren lütfunun harika bir açıklamasıdır. Daha önce de belirttiğim gibi, Yunus kitabı Tanrı'nın günaha karşı lütfunu, isyankârlığa karşı merhametini ve çaresizliğe karşı kurtuluşunu harika bir şekilde resmetmektedir. Bitmek bilmeyen günahların içinde Tanrı'ya karşı sürekli isyan halinde olmamıza rağmen, onun merhametli, sabırlı ve yılmayan bir tavırla bizi kendisine çekmek için uğraştığını açıkça göstermektedir. Bu kitap Tanrı'ya duyduğumuz saygı, hayranlık ve sevginin çoğalması için eşsiz bir kaynaktır.

06

Büyük Bir Kurtarıcı

Ardından gökte, yeryüzünde, yer altında ve denizlerdeki bütün yaratıkların, bunlardaki bütün varlıkların şöyle dediğini işittim: “Övgü, saygı, yücelik ve güç sonsuzlara dek tahtta oturanın ve Kuzu’nun olsun!” — Vahiy 5:13

Bunun üzerine bazı din bilginleri ve Ferisiler, “Öğretmenimiz, senden doğaüstü bir belirti görmek istiyoruz” dediler. İsa onlara şu karşılığı verdi: “Kötü ve vefasız kuşak bir belirti istiyor! Ama ona Peygamber Yunus’un belirtisinden başka bir belirti gösterilmeyecektir. Yunus, nasıl üç gün üç gece o koca balığın karnında kaldıysa, İnsanoğlu da üç gün üç gece yerin bağrında kalacaktır. Ninova halkı, yargı günü bu kuşakla birlikte kalkıp bu kuşağı yargılayacak. Çünkü Ninovalılar, Yunus’un çağrısı üzerine tövbe ettiler. Bakın, Yunus’tan daha üstün olan buradadır. — Matta 12:38–41

Yukarıdaki ayetlerde görüldüğü gibi, Matta kitabında Yunus ile ilgili yazılmış bir bölüm bulunmaktadır. Peygamberin yaşadığı dönemden yüzlerce yıl sonra kaleme alınan bu ayetlerde, İsa Mesih ile Yunus arasındaki benzerlikler ortaya konulmaktadır.

İlk benzerlik, İsa’nın, yapmış olduğu mucizeleri görenlere önemli bir mucize daha verileceğini açıklamış olmasıdır. Öyle ki, bu olay din bilginleri ile Ferisiler’i tövbe ile sonuçlanacak bir arayışa götürebilirdi. Bu mucizeye göre, Yunus nasıl balığın karnında üç gün, üç gece geçirdiyse, İsa Mesih’in de yerin bağrında üç gün, üç gece kalması gerekmektedir. Her ikisinin de geçirdiği bu benzer süreçte kuşkusuz İsa Mesih, önemli bir farkla Yunus’tan ayrılmaktadır. Çünkü gerçekte Yunus hiçbir zaman ölmemiş ve Tanrı’nın merhameti sayesinde ölmekten kurtulmuştur. İsa ise, Yunus’un aksine fiziksel acılar eşliğinde ölüme gitmiş ve üç gün, üç gece yerin bağrında kalmıştır. Üçüncü gün ölümden dirilmiş ve bu sayede ölüme karşı büyük bir zafer kazanmıştır.

İkinci benzerlik tövbe çağrısı ile ilgilidir. İsa Mesih de, Yunus’un Ninovalılar’ı tövbeye çağırması gibi birçoklarını tövbeye davet etmiştir. Yunus nasıl kendi döneminde Yahudi olmayan bir ulusu kurtarmak için Rab’bin sözünü yerine getirdiyse, İsa Mesih de Tanrı’nın tüm uluslara kurtuluş sağlayabilecek sözlerini iletmiştir. Ninova halkı, günahları yüzünden yargılanacaklarını duyduklarında büyük bir tövbe ile işlemiş oldukları günahlardan dönmüştür. Şimdi ise İsa Mesih tüm ulusları göksel egemenliğe davet etmektedir.

Ayetin sonunda, Yunus’tan daha üstün olanın burada olduğu belirtilmektedir. İçinde bulunduğumuz çağda da Tanrı insanları kendisine çekmek istemekte ve tövbe yolunda yürümelerini arzulamaktadır. İnsanların bugün de, Yunus’un çağında olduğu gibi aynı tövbekâr tutumla ve yürekten bağlılıkla Tanrı’ya iman etmesi gerekmektedir. Ancak bu sadece onun oğlu İsa Mesih aracılığıyla mümkündür. Çünkü İsa, Kutsal Yazılar’da kurtuluşun sadece kendisi aracılığıyla gerçekleşeceğinden söz etmektedir. İsa Mesih, tüm yaratılıştan daha üstün olarak bunu gerçekleştirebilecek güçtedir.

İsa, İbrahim’den üstündür, çünkü İbrahim bile İsa’nın geleceği günü beklemektedir ve İsa İbrahim’den önce de vardır.¹

1. Yoksa sen babamız İbrahim’den üstün müsün? O öldü, peygamberler de öldü. Sen kendini kim sanıyorsun?” İsa şu

İsa, Musa'dan üstündür, çünkü Musa aracılığıyla gelen yasayı tamamlamıştır.²

İsa, Davut'tan üstündür, çünkü Davut tanımadığı Mesih'e Rab'bim demektedir. Davut oğlu olarak anılan İsa Mesih'in krallığı, Davut'un krallığının aksine dünyasal değil gökseldir ve sonsuza dek sürecektir.³

İsa, Vaftizci Yahya'dan üstündür, çünkü Yahya, İsa için "O'nun çarıklarının bağına çözmeye bile layık değilim" diyerek onun yüceliğini ve büyüklüğünü kabul etmiştir.⁴

İsa, Yunus'tan üstündür, çünkü sadece Ninova'ya değil, kendisine iman eden herkese kurtuluş getirmiştir.

Diğer insanlardan, peygamberlerden ve hatta meleklerden⁵ daha üstün olan ve Mesih diye anılan bu kişi kimdir?

Meryem, Kutsal Ruh'un üzerine gölge salması sonucu İsa'ya mucizevi bir şekilde gebe kalmıştır.⁶ Tanrı özüne sahip bebek diğerlerinden farklı olarak biyolojik bir babaya sahip olmadan doğmuştur. Yaşamı boyunca her konuda Tanrı sözüne itaat etmiştir. Peygamberler de dahil olmak üzere diğer insanlardan farklı olarak, yaşamı boyunca hiç günah işlememiştir.⁷ İsa, günahın kararttığı bu dünyaya çok önemli bir mesaj iletmek üzere gelmiştir. Bu mesajla, insanın göksel kurtuluşa ve sonsuz yaşama sahip olmasının ancak tek bir yolla mümkün olduğunu açıklamıştır. Bu mesajın içeriği olan kurtuluş haberine "Müjde" denilmektedir. Çünkü müjde, iyi haber demektir.

Tanrı, insanı kusursuz ve kutsal bir şekilde yaratmasına rağmen, insanoğlu Adem ve Havva'nın ilk günaha düşüşünden itibaren günah işlemeyi sürdürmektedir. Bu günah, muhteşem bir şekilde yaratılmış olan insanın ve evrendeki her şeyin etkilenecek bozulmasına neden olmuştur. Kutsal Tanrı günahı nefret etmektedir.⁸ Hatta günahı o kadar nefret etmektedir ki, "Günahın ücreti ölümdür" der Kutsal Kitap.⁹ Bir günahın

karşılığı verdi: "Eğer ben kendimi yüceltirsem, yüceliğim hiçtir. Beni yücelten, 'Tanrımız' diye çağırdığınız Babam'dır. Siz O'nu tanıyorsunuz, ama ben tanıyorum. O'nu tanımadığımı söylersem, sizin gibi yalancı olurum. Ama ben O'nu tanıyor ve sözüne uyuyorum. Babanız İbrahim günümü göreceği için sevinçle coşmuştu. Gördü ve sevindi." Yahudiler, "Sen daha elli yaşında bile değilsin. İbrahim'i de mi gördün?" dediler. İsa, "Size doğrusunu söyleyeyim, İbrahim doğmadan önce ben varım" dedi. Yuhanna 8:53-58

2. Evi yapan nasıl evden daha çok saygı görürse, İsa da Musa'dan daha büyük yüceliğe layık sayıldı. İbraniler 3:3
3. RAB Efendim'e: "Ben düşmanlarını ayaklarının altına serinceye dek sağımda otur" diyor. Mezmurlar 110:1
4. Şu haberi yayıyordu: "Benden sonra benden daha güçlü olan geliyor. Eğilip O'nun çarıklarının bağına çözmeye bile layık değilim. Markos 1:7
5. Meleklerden ne denli üstün bir adı miras aldıysa, onlardan o denli üstün oldu. Çünkü Tanrı meleklerin herhangi birine, "Sen benim Oğlum'sun, Bugün ben sana Baba oldum" Ya da, "Ben O'na Baba olacağım, O da bana Oğul olacak" demiş midir? İbraniler 1:4-5
6. Melek ona şöyle yanıt verdi: "Kutsal Ruh senin üzerine gelecek, Yüceler Yücesi'nin gücü sana gölge salacak. Bunun için doğacak olana kutsal, Tanrı Oğlu denecek. Luka 1:35
7. Tanrı, günahı bilmeyen Mesih'i bizim için günah sunusu yaptı. Öyle ki, Mesih sayesinde Tanrı'nın doğruluğu olalım. 2. Korintliler 5:21
8. Kötüye bakamayacak kadar saftır gözlerin. Habakkuk 1:13
9. Çünkü günahın ücreti ölüm, Tanrı'nın armağanı ise Rabbimiz Mesih İsa'da sonsuz yaşamdır. Romalılar 6:23

cezasının ölümü hak edecek kadar ağır olması Tanrı'nın adil düzeninde günahın durumunu net bir şekilde gözler önüne serer. Öyle ki, bu günah yüzünden kutsal olan Tanrı ile günahkâr olan insan arasındaki ilişki kopmuştur.

Çünkü herkes günah işledi ve Tanrı'nın yüceliğinden yoksun kaldı. — Romalılar 3:23

İnsanoğlu, yaptığı iyi işlerle Tanrı'nın beğenisini kazanmaya ve suçlarının cezasını bağışlatmaya çalışmaktadır. Dünyada birçok insan yaşamını dürüst bir şekilde sürdürmeye çalışmakta, doğru işler yaparak diğer insanlara yararlı şeyler ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bunun, bir insan için çok değerli ve takdir edilecek bir davranış biçimi olduğu tartışmasızdır. Ancak insanın bunları yaparak Tanrı'nın kendisine karşı merhamet edeceğini ümit etmesi, naif ve talihsiz bir beklentidir.

Çünkü adaletin sağlanabilmesi için işlenen suçun cezası ödenmelidir. Örneğin, cinayet dünyanın her yerinde suçtur ve adil her hukuk düzeninde bu suçu işleyenler cezalandırılır. Buna karşılık birisini öldüren kişinin başka birisinin hayatını kurtarması, onu yargı önünde aklamaz ve bağışlatmaz. Başka bir deyişle, yapılan iyilikler ne kadar büyük ve önemli olursa olsun, işlenen günahlarla aynı kefedede değildir. İnsanoğlu nasıl ki bir suç işlendiğinde, hukuk düzeninden o suçu işleyeni cezalandırmasını bekliyorsa, Tanrı'dan da aynı adaleti beklemesi gerekmektedir. İyi işler yapmak, insanlara yardım etmek, nazik ve dürüst bireyler olmak bir insanlık göreviyse de, günahların bedelinin ödenmesine ve adaletin sağlanmasına yardımcı olmamaktadır.

Bu nedenle adil Tanrı'nın karşısında insan için yalnızca iki yol bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kişinin kendi günahlarından ötürü cezalandırılmaya razı olmasıdır. Daha önce de bahsettiğim gibi, Tanrı'nın gözünde tek bir günahın ücreti dahi ölümdür. İnsan kendi yaşamına ve işlemiş olduğu günahlara tarafsız bir gözle baktığında, durumunun ciddiyetini de fark edecektir.

İkinci yol ise, kişinin işlediği suçun cezasını bir başkasının çekmesidir. Eğer herkes günahlı ise herkes cezayı hak etmiş demektir ve bu durumda bu bedeli kim ödeyebilir?

İsa Mesih'in dünyaya geliş amacı ve söz ettiğimiz yüceliği burada önem kazanmaktadır. İsa Mesih, kutsal olarak doğduğu için bizim gibi günahlı bir doğaya sahip değildir ve hayatı boyunca da hiçbir günah işlememiştir. Bu nedenle Baba Tanrı karşısında suçlu değildir. Bu özelliği onu, diğer insanların suçlarının cezasını çekebilmek için uygun birisi yapar. İsa Mesih, bizim yerimize ölüm cezasını çekerek bize duyduğu sevgiyi göstermiştir. Kesime götürülen bir kurban kuzusu gibi kendi canını çarmıhta feda etmiştir. Üç gün boyunca yerin bağrında kalmış ve üçüncü gün dirilerek ölümlü insanlardan farklı olduğunu kanıtlamıştır. Ardından göğe yükselerek krallık tahtına oturmuştur. Artık ona ait olanlar için mahkûmiyet¹⁰ yoktur ve ölümün gücü etkin

10. Böylece Mesih İsa'ya ait olanlara artık hiçbir mahkûmiyet yoktur. Romalılar 8:1

değildir. İsa Mesih, ölümü, dirilişi ve göğe alınması ile insanı Baba Tanrı ile barıştırabilecek tek aracıdır.

İsa ona, “Diriliş ve yaşam Ben'im” dedi. “Bana iman eden kişi ölse de yaşayacaktır. Yaşayan ve bana iman eden asla ölmeyecek. Buna iman ediyor musun?” — Yuhanna 11:25–26

Günahtan kurtulmak, Tanrı'yla barışmak ve sonsuz yaşama sahip olmak, Kutsal Kitap'ta açıklanan gerçeklerdir. İsa Mesih sayesinde bu ayrıcalık ona iman eden herkese verilmiştir. Başka bir deyişle, kurtuluş müjdesini duyup, İsa Mesih'i Rab ve Kurtarıcı olarak kabul eden herkes ölse de yaşayacaktır. Göksel Baba'ya, İsa Mesih olmaksızın varmak mümkün değildir.¹¹ Çünkü suçlar cezasız bırakıldığında adalet sağlanmadığı gibi, aynı şekilde kutsal olan Tanrı'nın önünde de günahların bedeli ödenmeden bağışlanma sağlanamaz.

Günümüzde sıkça dile getirilen, “Neye inanırsak inanalım hepimiz cennete gideceğiz” ya da “İyi insanların hepsi cennete gidecek, önemli olan iyi insan olmak” gibi sözler kulağa çok hoş gelse de, ne yazık ki yanlış ve tehlikelidir. Kurtuluş yalnızca, karanlığın egemenliğinde mahvolmamızı istemeyen Tanrı'nın dünyaya gönderdiği oğlu İsa Mesih'e iman aracılığıyla gerçekleşebilir.¹²

Tanrı ise bizi sevdiğini şununla kanıtlıyor: Biz daha günahkârken, Mesih bizim için öldü. — Romalılar 5:8

11. İsa, “Yol, gerçek ve yaşam Ben'im” dedi. “Benim aracılığım olmadan Baba'ya kimse gelemmez...” Yuhanna 14:6

12. Çünkü Tanrı dünyayı o kadar çok sevdi ki, biricik Oğlu'nu verdi. Öyle ki, O'na iman edenlerin hiçbiri mahvolmasın, hepsi sonsuz yaşama kavuşsun. Yuhanna 3:16

07

Ninova'ya Ne Oldu?

RAB kıskanç, öç alıcı bir Tanrı'dır. Öç alır ve gazapla doludur. Hasımlarından öç alır, Düşmanlarına karşı öfkesi sürekli. — Nahum 1:2

Yunus kitabının üçüncü bölümünün son ayetlerine bakıldığında, Tanrı'nın tövbe eden Ninova halkını bağışladığı görülür.¹ Bu konunun üzerinde biraz daha durmamız gerekmektedir. Çünkü bu tövbeden birkaç yüzyıl sonra Ninova'nın tutumu tamamen değişmiştir. Nahum kitabına bakıldığında, Tanrı'nın bu kente karşı duyduğu öfke ve yargı görülür. Nahum kitabı, Yunus kitabından yaklaşık 150–200 yıl sonraki dönemi anlatmaktadır ve Ninova'nın, Tanrı'nın gazabına uğraması konusunu ele alır. Kent, büyük olasılıkla Nahum'un Ninova için yaptığı bu peygamberliğin hemen ardından tamamen yok olmuştur. Kentin, Tanrı'nın yargısıyla İ.Ö. 612 yılında yapılmış olan bir savaş neticesinde yok olduğu bilinmektedir.

O'nun gazabına kim karşı durabilir,
Kim dayanabilir kızgın öfkesine?
Ateş gibi dökülür öfkesi,
Kayaları paramparça eder.
RAB iyidir,
Sığınaktır sıkıntı anında.
Korur kendisine sığınanları.
Ama Ninova'yı azgın sellerle yok edecek,
Düşmanlarını karanlığa sürecektir.
RAB'be karşı neler tasarlıyorsanız,
Hepsini yok edecek.
İkinci kez kimse karşı koyamayacak.
— Nahum 1:6–9

Kentin yok olmasından yıllar sonra Ninova civarından geçen Herodotus, orada bir zamanlar bir kentin bulunduğunu söylemektedir. Bu olaydan yaklaşık iki yüzyıl sonra Ninova bölgesine uğrayan tarihçi Xenophon ise, kentte yıkıntıdan başka bir şey bulunmadığını belirtmektedir.²

Tanrı, Ninova'ya iki yüzyıl süre tanıdı. — NIV Compact Dictionary of the Bible³

Böylece Ninova kenti, Yunus'un ziyaretinden birkaç yüzyıl sonra yok olur. Bir zamanlar tövbe ederek Tanrı'nın merhametine erişmiş olan Ninovalılar'ın çocukları ve torunları, atalarının yollarını terk ederek Tanrı'nın gazabına uğramıştır. Kent bir daha toparlanamaz bir şekilde tarih sayfalarından silinirken, bize her şeye egemen Tanrı'nın merhameti ve yargısı hakkında unutulmaması gereken bir ders verir.

1. Tanrı Ninovalılar'ın yaptıklarını, kötü yoldan döndüklerini görünce, onlara acıdı, yapacağını söylediği kötülükten vazgeçti. Yunus 3:10

2. Parpola, S. "Assyrians after Assyria."

3. Douglas, J. D. and M.C. Tenney. NIV Compact Dictionary of The Bible, s. 412.

Haritalar ve Resimler

Ninova Kent Haritası

Akdeniz Haritası

Ninova kentinin dıřtan görünümü

Ninova ordusu bir kenti kuřatıp yađmalarken

Dönemin Asur krallarından biri

Pieter Lastman, Yunus ve Balina, 1621

Gustave Doré, Yunus Ninova halkına vaaz veriyor, 1866

Rembrandt, Yunus Ninova surlarının yanında, 1654–55

Kaynakçalar

Barker, David. "Old Testament Survey." Lecture Notes. Cambridge: Heritage College, 2007.

Barker, Kenneth L., general editor. NIV Study Bible. Grand Rapids: Zondervan, 2002.

Barnes, Albert. Barnes' Notes on the Whole Bible. Accordance Bible Software.

Calvin, John. Commentaries on the Twelve Minor Prophets. Vol XIV. Grand Rapids: Baker, 2005.

Dennis, Lane T. and Wayne Grudem, editors. ESV Study Bible. Wheaton: Crossway, 2008.

Dever, Mark. The Message of the Old Testament. Wheaton: Crossway, 2005.

Dockery, David S., genel yayın yönetmeni. Holman Kutsal Kitap Rehberi. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2012.

Douglas, J. D. and Merrill. C. Tenney. NIV Compact Dictionary of The Bible. London: Hodder&Stoughton, 1989.

Estelle, Bryan. D. Salvation through Judgment and Mercy: The Gospel According to Jonah. Phillipsburg: P&R, 2005.

Gilbrant, Thoralf. international editor. The Complete Biblical Library. Vol 15. Springfield: World Library Press, 1999.

Guzik, David. "Bible Study Resources." 10 Nisan 2014. http://www.enduringword.com/library_commentaries.htm .

Hailey, Homer. A Commentary on the Minor Prophets. Grand Rapids: Baker, 1972.

Halley, Henry H. Bible Handbook. Minneapolis: Grason Company, 1964.

Halton, Charles. "How Big was Nineveh? Literal versus Figurative Interpretation of City Size." (2008) 10 Nisan 2014. <http://awilum.com/wp-content/uploads/2008/12/01-haltonwm.pdf> .

Hegedus, Timothy Michael. "Jerome's Commentary on Jonah: Translation with Introduction and Critical Notes." (1991) 10 Nisan 2014. <http://scholars.wlu.ca/etd/115> .

Henry, Matthew. Commentary on the Whole Bible: Isaiah to Malachi. Vol IV. Old Tappan: Fleming H. Revell Company.

Hubbard, David Allan. Will We Ever Catch Up with the Bible?. Glendale: G/L Publications, 1977.

Jamieson, Robert, A.R. Fausset and David Brown. Commentary on the Whole Bible. Accordance Bible Software.

Johnson, Joel P. “Jerome Hakkında Kişisel Yazışmalar.” 2014.

Kaiser, Walter C. and Duane Garrett, editors. Archaeological Study Bible. Grand Rapids: Zondervan, 2005.

Kohlenberger III, John R. and William. D. Mounce. Kohlenberger/Mounce Concise Hebrew-Aramaic Dictionary of the Old Testament. Accordance Bible Software.

LaSor, William Sandford, David Allan Hubbard ve Frederic William Bush. Eski Antlaşma’ya Genel Bakış. İstanbul: Haberci, 2010.

Lawrence, Paul. Kutsal Kitap Tarihi Atlası. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2008.

MacArthur, John. general editor. The MacArthur Study Bible. Thomas Nelson, 1997.

MacDonald, William. Kutsal Kitap Yorumu. Eski Antlaşma Serisi, 2. Cilt. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2005.

Martin, Hugh. The Prophet Jonah. London: The Banner of Truth Trust, 1958.

McGee, J. Vernon. Thru the Bible with J. Vernon McGee: Proverbs - Malachi. Vol III. Pasadena: Thomas Nelson, 1982.

Mears, Henrietta C. What the Bible is All About. Ventura: Regal, 1998.

Parpola, Simo. “Assyrians after Assyria.” (1999) 10 Nisan 2014. <http://www.nineveh.com/Assyrians%20after%20Assyria.html> .

Piper, John. “Online Notes.” (2013) 10 Nisan 2014. <http://www.desiringgod.org/interviews/what-do-you-think-of-casting-lots-to-determine-gods-will> .

Poole, Matthew. A Commentary on the Holy Bible. Vol II. McLean: MacDonald Publishing Company.

Ryken, Leland, James C. Wilhoit and Tremper Longman III, general editors. Dictionary of Biblical Imagery. Downers Grove: InterVarsity Press, 1998.

Smith, William. Smith’s Bible Dictionary. Uhrichsville: A Barbour Book, 1987.

Tchividjian, Tullian. Surprised by Grace. Wheaton: Crossway, 2010.

Tiefenbach, Hanspeter. “Kişisel Yazışmalar.” 2014.

Walton, John. Jonah. Grand Rapids: Zondervan, 1982.

Walvoord, John F., vd. The Bible Knowledge Commentary. Accordance Bible Software.

Wesley, John. Explanatory Notes on the Bible. Accordance Bible Software.

Wiest, Ken. “Kişisel Yazışmalar.” 2014.